

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

Małopolska Szkoła Administracji Publicznej

Zarządzanie w Administracji Publicznej

mgr Patryk Paszkot

**ROLA LOKALNYCH GRUP DZIAŁANIA
W ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH W POLSCE
NA PRZYKŁADZIE LOKALNEJ GRUPY DZIAŁANIA
„DOLINA RABY”**

Praca napisana pod kierunkiem:
dra Tomasza Geodeckiego

Kraków, czerwiec 2010

PLAN PRACY

Wykaz skrótów	3
WSTĘP	4
ROZDZIAŁ I – Program LEADER, wprowadzenie	6
Podrozdział 1.1 – Początki Programu Leader	6
Podrozdział 1.2 – Program Leader w Polsce	10
Podrozdział 1.3 – Dokumenty konstytuujące Program Leader w Polsce	13
Podrozdział 1.4 – Cechy podejścia Leader, cele osi 4 Leader	14
Podrozdział 1.5 – Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju	16
Podrozdział 1.6 – Funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania, Wdrażanie projektów współpracy	22
ROZDZIAŁ II – Rola Lokalnej Grupy Działania w rozwoju obszarów wiejskich	25
Podrozdział 2.1 – Charakterystyka Lokalnej Strategii Rozwoju, jako dokumentu strategicznego Lokalnej Grupy Działania	25
Podrozdział 2.2 – Poglądowe opisanie dokumentu na przykładzie Lokalnej Strategii Rozwoju „Doliny Raby”	27
Podrozdział 2.3 – Działania prowadzone przez Lokalną Grupę Działania „Dolina Raby” od początku utworzenia, służące pobudzaniu rozwoju obszarów wiejskich.....	43
Podrozdział 2.4 – Pierwszy nabór wniosków beneficjentów, przykłady pomysłów i działania, które będą prowadzone przez beneficjentów w ramach złożonych wniosków o dofinansowanie	46
Podrozdział 2.5 – Szczególna rola „Małych projektów” we wdrażaniu Lokalnej Strategii Rozwoju, jak również budowania kapitału społecznego na wsi	50
ZAKOŃCZENIE	53
BIBLIOGRAFIA	56

WYKAZ SKRÓTÓW UŻYTYCH W PRACY

ARiMR – Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
EFFROW – Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
KE – Komisja Europejska KGW – Koła Gospodyń Wiejskich
KRS – Krajowy Rejestr Sądowy
LEADER - „Laisons Entre Actions de Development de l’Economie Rural
LGD – Lokalna Grupa Działania
LSR – Lokalna Strategia Rozwoju
MRiRW – Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
OSP – Ochotnicza Straż Pożarna
UE – Unia Europejska
UM – Urząd Marszałkowski
PPL+ - Pilotażowy Program Leader +
PROW – Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
POKL – Program Operacyjny Kapitał Ludzki
SW – Samorząd Wojewódzki
SPO ROL – Sektorowy Program Operacyjny „Restrukturyzacja i modernizacja sektor
żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich”
WE – Wspólnota Europejska
WPR – Wspólna Polityka Rolna
ZSROW – Zintegrowana Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich

WSTĘP

Z chwilą przystąpienia Polski do Unii Europejskiej zyskaliśmy możliwość udziału we wspólnotowej polityce rozwoju obszarów wiejskich. Podczas perspektywy finansowej 2004 – 2006 realizowane były dwa programy tj. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2004-2006 oraz Sektorowy Program Operacyjny „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich, 2004-2006. Elementem SPO ROL był Pilotażowy Program Leader+. Celem tego programu było pobudzanie społeczności wiejskich do aktywności i zaangażowania w tworzenie lokalnych strategii rozwoju. W latach 2004-2006 w ramach PP Leader + powstało 149 LGD. W perspektywie obecnej tj. 2007-2013 polityka rozwoju obszarów wiejskich w Polsce realizowana jest poprzez Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. Łączny budżet PROW 2007-2013 to 17,2 mld euro w tym 13,2 z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich. W rozporządzeniu w sprawie Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich odnotowano, że poprzednie prace, prowadzone i rozwijane przez inicjatywy wspólnotowe Leader, osiągnęły poziom zaawansowania, który obecnie umożliwia szersze wdrożenie metodologii Leader na obszarach wiejskich w ramach głównego programowania rozwoju obszarów wiejskich. Z tego względu wprowadzono oś 4 jako narzędzie polityki w celu poszerzenia podejścia Leader, wykorzystując jego najważniejsze zasady związane z podejściem terytorialnym, wielosektorowymi partnerstwami za pośrednictwem lokalnych grup działania, oddolnymi systemami podejmowania decyzji, międzysektorowymi strategiami wdrażania, innowacyjnością, współpracą i tworzeniem sieci kontaktów. Ważną innowacyjną cechą podejścia Leader w ramach głównego nurtu EFRROW jest to, że wsparcie będzie udzielane na podstawie, „wdrażania lokalnych strategii rozwoju dla osiągnięcia celów przynajmniej jednej z trzech osi”. Innymi słowy, nie będąc osobną inicjatywą, Leader ma potencjał zrealizowania znacznie większego i szerszego zestawu zintegrowanych działań rozwoju obszarów wiejskich.

Pracę swoją chcę poświęcić roli lokalnych grup działania w rozwoju obszarów wiejskich. Przykładem będzie LGD „Dolina Raby” ze względu na to, że uczestniczę w jej pracach. W rozdziale pierwszym scharakteryzuję pokrótce Program Leader, jego historię, cechy, legislację oraz realizowane w ramach niego działania. Rozdział drugi mojej pracy poświęcony będzie roli LGD w rozwoju obszarów wiejskich. Przede wszystkim chcę scharakteryzować Lokalną Strategię Rozwoju na przykładzie LSR Doliny Raby, przedstawić działania prowadzone przez LGD „Dolina Raby” od początku utworzenia, opisać projekty

złożone w ramach dotychczasowych dwóch naborów wniosków w LGD „Dolina Raby”, odnieść się do „Małych projektów” jako szczególnego działania w ramach wdrażania LSR. Zakończenie pracy poświęć głównym wnioskom odpowiadając na pytanie: jaka jest rola lokalnych grup działania w rozwoju obszarów wiejskich?

Rozdział I

PROGRAM LEADER WPROWADZENIE

1.1 Początki programu Leader.

Na przestrzeni ostatnich 20 lat obszary wiejskie w Unii Europejskiej uległy dużym przemianom. Na wsi, oprócz ludzi zajmujących się rolnictwem, zamieszkiwało coraz większe grono osób niezwiązanych w sposób bezpośredni z produkcją rolniczą. Pomoc, która była kierowana przede wszystkim do rolników nie miała już decydującego wpływu na rozwój obszarów wiejskich. Unia Europejska stanęła, więc przed wyzwaniem: jak skutecznie wpływać w obecnej sytuacji na obszary wiejski by pobudzić je do rozwoju również w sektorze pozarolniczym? Nowa metoda musiała łączyć wszystkie sektory występujące na wsi, angażując wszystkich mieszkańców w harmonijny proces rozwoju. Do 1990 roku wszystkie podejścia do rozwoju wsi miały charakter sektorowy i kierowane były wyłącznie do sektora rolnego. Programy wsparcia były ustalane na szczeblu krajowym, co najwyżej regionalnym i wdrażane w życie na podstawie ogólnych przepisów. Inicjatywa Leader miała odróżniać się od opisanego schematu. Oddolne podejście stało się główną zasadą nowego programu. To ludzie mieszkańcy konkretnego terytorium kreują rozwój swojego terenu. Leader ma angażować społeczności lokalne dodając wartości zasobom lokalnym, co miało przekładać się na tworzenie nowych miejsc pracy i rozwój przedsiębiorczości. Podejście Leader zaczęło w sposób innowacyjny i pionierski skupiać na szczeblu lokalnym różne inicjatywy, pomysły partnerów i projekty.¹

Ważne słowa padły 10 lipca 2001 „*W Europejskim modelu społecznym udział, jaki mają chłopi, jest nie tylko udziałem polegającym na produkcji, jaką generują, ale również na tym, że organizują przestrzeń kraju, że animują życie wiosek i osad, że utrzymują w należytych stanie grunty orne, a również podtrzymują więzi społeczne i rodzinne istniejące na wsi*”². Słowa te wyraźnie wskazują na dążenia UE do aktywizacji ludności wiejskiej i zwiększenia pozarolniczych sektorów występujących na obszarach wiejskich. Podejście to realizował program Leader wprowadzony w UE na początku lat 90 w Polsce od 2004 roku. Nazwa

¹ Leszek Leśniak, „Program Leader w rozwoju obszarów wiejskich”, Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Krakowie, s. 2.

² Bruno Dethomas, Ambasador Komisji Europejskiej w Polsce, 10 lipca 2001

pochodzi od pierwszych liter francuskich słów, chociaż w swej ideologii ma dużo wspólnego z angielskim słowem „lider”. LEADER to:

„**L**aisons – powiązania
Entre – pomiędzy
Actions – działaniami
de **D**evelopment – na rzecz rozwoju
de l’**E**conomie – gospodarczego
Rural” – obszarów wiejskich

Zasady podejścia Leader są następujące:

1. Terytorialność – oznacza, że opracowany program i strategia dotyczy konkretnego obszaru, uwzględnia jego specyfikę w oparciu o analizę silnych i słabych stron. Obszar jest spójny pod względem geograficznym, kulturowym, historycznym, a mieszkańcy mają poczucie łączącej ich tradycji i dążeń do rozwoju. Lokalni liderzy są świadomi, że trwały zrównoważony rozwój wynika z lokalnego potencjału.
2. Oddolność inicjatyw – oznacza, że to mieszkańcy obszaru decydują o tym, co i jak chcą robić, a więc zachęca do partycypacyjnego sposobu podejmowania decyzji na szczeblu lokalnym.
3. Partnerstwo – do programu wchodzi na równych prawach przedstawiciele sektora społecznego, publicznego i gospodarczego, tworząc lokalną grupę działania.
4. Innowacyjność – to poszukiwanie nowych rozwiązań problemów, jakie występują na danym obszarze. Innowacyjność może dotyczyć sposobu promowania lokalnych zasobów, działań służących rozwojowi lokalnemu, niepodejmowanych przez inne programy, przynoszące w efekcie powstanie np. Nowego produktu, nowego procesu, nowej formy organizacyjnej albo rozwój nowego rynku.
5. Integralność – oznacza, że realizowane projekty i operacje są ze sobą powiązane i koordynowane, jako spójna całość. Jeżeli jednym z celów LSR jest „Rozwój obszaru poprzez wykorzystanie potencjału kulturowego, przyrodniczego i historycznego”, a w ramach planowanych przedsięwzięć będą realizowane operacje związane np. z infrastrukturą , usługami gastronomicznymi i noclegowymi, wyznaczaniem ścieżek przyrodniczych i imprezami promocyjnymi – będzie to działanie zintegrowane.

Efektym tego działania będzie kompleksowe rozwiązanie problemu przy udziale wielu osób reprezentujących różne sektory.

6. Współpraca – ma na celu przełamanie izolacji, tworzenie podstaw systemu informacji i analiz, ułatwianie wymiany doświadczeń oraz upowszechnianie i transfer innowacji. W ogóle LEADER to umiejętno korzystania z doświadczeń innych i gotowości do dzielenia się własnymi.
7. Samodzielne zarządzanie – na poziomie lokalnym polega na przekazywaniu lokalnym grupom działania odpowiedzialności, związanej z podejmowaniem decyzji dotyczących finansowania i zarządzania lokalną strategią rozwoju, samodzielności w procesie opiniowania i oceny projektów i wniosków o dofinansowanie.³

Podejście LEADER zostało zastosowane po raz pierwszy w roku 1991 i była to tak zwana inicjatywa wspólnotowa. LEADER I miał charakter eksperymentalny i był jednym z instrumentów WPR. Miał przede wszystkim przyczynić się do zwiększania konkurencyjności na obszarach wiejskich poprzez wykorzystywanie lokalnych potencjałów jak również miał promować wykorzystywanie nowych technologii w zakresie lokalnego rozwoju i rozpowszechnia nowe metody na innych obszarach. LEADER I zamiast odgórnych zaleceń i rozwiązań przekazywał lokalnym społeczności sporządzanie planów i celów do osiągnięcia w przyszłości. Wynikało to z tego, że to właśnie lokalne społeczności mają najlepszą wiedzę o własnym terenie, jego potencjale i zasobach. LEADER miał być realizowany na określonym obszarze z udziałem partnerów z różnych sektorów. Oddolne podejście zachęca i aktywizuje lokalne społeczności do działania na rzecz swojego regionu. LEADER I był realizowany w latach 1991 -1994. Budżet programu wynosił 413 mln ECU, a największym beneficjentem była Holandia, a drugim Francja. W ramach LEADER I powstało 149 lokalnych grup działania. Pierwsza edycja programu odniosła duży sukces Wspólnota, zatem postanowiła go kontynuować, jako LEADER II w latach 1994 -1999. LEADER II charakteryzował się tym, że zwracał większą uwagę na innowacyjność oraz współpracy międzyterytorialną i międzynarodową. Inicjatywa została wdrożona przez 906 lokalnych grup działania, budżet wynosił 1 795 mld ECU, jednak obejmował większy obszar oraz dłuższy okres programowania.⁴

W roku 2000 rozpoczęła się trzecia edycja tzw. LEADER + otwarta na wszystkie obszary wiejskie UE. Jej głównym celem było rozpoczęcie procesu wdrażania nowatorskich

³ Red. Stanisław Gawor, LEADER Poradnik dla doradców rolnych, CDR w Brwinowie oddział w Krakowie s. 6, 12

⁴ Tamże s 6,7

strategii rozwoju obszarów wiejskich. Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju miało prowadzić przede wszystkim do polepszenia zdolności organizacyjnej społeczności lokalnej, zachowania i waloryzacji dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, wzmocnienia obszaru pod względem ekonomicznym w celu tworzenia nowych miejsc pracy. Inicjatywa przewidywała:

- Wsparcie realizacji wdrażania strategii rozwoju terytorialnego o charakterze pilotażowym (strategie te musiały być oparte o oddolne podejście i partnerstwo);
- Wsparcie współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej;
- Budowanie sieci wszystkich obszarów wiejskich w UE oraz wszystkich aktorów działający na rzecz ich rozwoju.

Oprócz tego Komisja Europejska wyznaczając cztery priorytetowe tematy dla wspólnoty zobowiązała LGD do uwzględniania w swych strategiach przynajmniej jednego z nich, mianowicie:

- Wykorzystywanie nowych technologii oraz know-how w celu poprawy konkurencyjności produktów i usług na obszarach wiejskich,
- Poprawa jakości życia na tych obszarach
- Podnoszenie wartości lokalnych produktów
- Wykorzystywanie zasobów naturalnych i kulturowych w tym potencjału obszaru Natura 2000.

Budżet LEADER + na lata 2000 – 2006 to 5 046,5 mln Euro. W Polsce LEADER + był nowością. Program ten przybrał formę jednego z działań w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich”. Program ten w Polsce podzielono na dwa schematy. Schemat I PPL + z budżetem 19,5 mln Euro oraz Schemat II PPL+ z budżetem 98,5 mln euro. Celem Schematu I było wsparcie przygotowania strategii rozwoju obszarów wiejskich, wsparcie procesu tworzenia LGD, promocja obszarów wiejskich, mobilizacja ludności do wzięcia aktywnego udziału w procesie rozwoju obszarów wiejskich. Działania realizowane w ramach Schematu I miały służyć zaangażowaniu mieszkańców w proces przygotowywania koncepcji rozwoju obszarów wiejskich i tworzenia partnerstwa publiczno-prywatnych. W ramach tego schematu pomoc mogła być przyznana podmiotom, których statutowym celem było działanie na rzecz rozwoju obszarów wiejskich. O pomoc mogły się ubiegać gminy wiejskie i miejsko – wiejskie oraz organizacje pozarządowe posiadające osobowość prawną. Projekt musiał

dotyczyć obszaru co najmniej jednej gminy, maksymalna wartość dofinansowania to 150 zł. W ramach tego schematu powstało 167 LGD, które przygotowywały ZSROW.⁵

Zadaniem Schematu II PPL+ było wsparcie działalności LGD na rzecz realizacji strategii, promocja obszarów wiejskich, mobilizacja ludności do wzięcia aktywnego udziału w procesie rozwoju obszarów wiejskich, pomocy szkoleniowej i doradczej w zakresie przygotowywania i realizacji projektów dotyczących strategii rozwoju obszarów wiejskich, przygotowywania opracowań, analiz i dokumentacji, związanej ze szczegółowym planowaniem inwestycji oraz kreowaniem nowych produktów usług zgodnie z założeniami strategii rozwoju obszarów wiejskich, organizacji imprez promujących region, w szczególności jego produkty, usługi, kulturę i sztukę, współpracy pomiędzy LGD i wymiany doświadczeń na poziomie krajowym i międzynarodowym w zakresie wdrażania strategii oraz organizacji pracy LGD. W ramach Schematu II 150 LGD realizowało własne ZSROW.⁶

1.2 Program LEADER w Polsce.

Z dniem 1 stycznia 2007 roku rozpoczęła się nowy okres programowania w UE. W miejsce Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej utworzono: Europejski Fundusz Gwarancji Rolnych, który finansuje płatności bezpośrednie oraz organizację rynków rolnych oraz Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich i jest on głównym źródłem wspierania rozwoju obszarów wiejskich. Przechodząc do Polski w ramach EFRROW realizowany jest Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, które poza nowymi działaniami w większości realizuje poprzednie realizowane przez PROW 2004-2006, a także SPO – Rolnictwo. Dotychczasowa Inicjatywa Wspólnotowa LEADER + wymagała odrębnych dokumentów programowych i została włączona do programu rozwoju obszarów wiejskich i stała się mechanizmem realizacji celów tych programów. Takie rozwiązanie ma jednak swoje plusy i minusy. Plusem jest upowszechnienie metody, realizowanie projektów w oparciu o partnerstwo 3 sektorów publicznego, prywatnego i gospodarczego oraz oddolny system podejmowania decyzji. Działania dotychczas wdrażane w tradycyjny sposób w Osi 3 będą realizowane w sposób innowacyjny i bardziej zintegrowany. Minusem jest to że LEADER jako kolejna oś PROW musi poddać się zasadom i regulacjom obowiązującym w programie. Zasadniczymi problemami obszarów wiejskich

⁵ Tamże s 8-10

⁶ Tamże s 11

w Polsce są: niższe od przeciętnego dochody, starzenie się ludności wiejskiej, wysoka zależność od pierwszego sektora, pro-środowiskowa rola rolnictwa i leśnictwa, wyższy od przeciętnego poziom bezrobocia, wykluczenie społeczne, niska dywersyfikacja rynku pracy oraz niska gęstość zaludnienia. Tak więc jako cele PROW wskazano:

1. Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych poprzez ich restrukturyzację
2. Poprawa stanu środowiska oraz krajobrazu poprzez racjonalną gospodarke ziemią,
3. Poprawa warunków życia ludności wiejskiej i promocja dywersyfikacji działalności gospodarczej.

Każdemu z celów przypisano oś priorytetową, która obejmuje odpowiednie instrumenty:

- oś priorytetowa 1 (gospodarcza): wsparcie konkurencyjności sektora rolnego i leśnego,
- oś priorytetowa 2 (środowiskowa): zrównoważone gospodarowanie zasobami gruntów rolnych i leśnych,
- oś priorytetowa 3 (społeczna): dywersyfikacja ekonomiczna obszarów wiejskich i podniesienie jakości życia na obszarach wiejskich.

Działania osi 3: Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej;

Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw;

Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej;

Odnowa i rozwój wsi.

Jako oś priorytetową 4 wyodrębniono podejście LEADER, które miało służyć wzmocnieniu oddolnego podejścia, wymianie najlepszych praktyk i aktywizacji społeczności lokalnej.

Oś 4 LEADER opiera się o trzy działania osi 3 tj. Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej, Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw, Odnowa i rozwój wsi i dodatkowe działanie dostępne tylko w osi 4 to małe projekty. Powyższe działania mają służyć wdrażaniu lokalnych strategii rozwoju. Działania osi 4 przedstawiają się następująco:

- Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju (trzy działania osi 3 + małe projekty)
- Wdrażanie projektów współpracy;
- Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja.

Dokładny opis poszczególnych działań przedstawię w następnych rozdziałach. W ramach PROW 2007 -2013 do wykorzystania jest 17 217 817 440 euro z czego z EFRROW pochodzi 13 230 038 156 euro. W ramach osi 4 LEADER do wykorzystania jest 787 500 000 euro

z czego z EFRROW pochodzi 630 000 000 euro. Podział środków osi 4 to 80% budżet UE, 20% krajowe środki publiczne. W tabeli nr 1 przedstawiam budżet osi 4 LEADER.⁷

Tabela nr 1⁸

Nazwa działania	Wkład publiczny	Kwota EFRROW	Środki krajowe
Wdrażanie LSR	620 500 000	494 400 000	124 100 000
Wdrażanie projektów współpracy	15 000 000	12 000 000	3 000 000
Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja	152 000 000	121 600 000	30 400 000
Razem os 4 - LEADER	787 500 000	630 000 000	157 500 000
Razem PROW 2007-2013	17 217 817 440	13 230 038 156	3 987 779 284

W Polsce instytucją zarządzającą programem LEADER jest Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, instytucją wdrażającą dla operacji z zakresu różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej oraz tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw jest Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, która jednocześnie jest agencją płatniczą dla całego PROW 2007 – 2013. Dla operacji z zakresu „wdrażanie projektów współpracy”, „funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja”, „odnowa i rozwój wsi”, „małe projekty” jest Samorząd Województwa.⁹

⁷ Podejście Leader w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, Joanna Gierulska, Marta Augustynowicz, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa 2009 s. 5-9 dalej cytowane jako: Gierulska, Augustynowicz „Podejście Leader...”

⁸ Dane ze strony internetowej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi

⁹ Gierulska, Augustynowicz „Podejście Leader...” s 10

Podrozdział 1.3 dokumenty konstytuujące Leadera w Polsce.

Podstawowym aktem prawnym regulującym strukturę organizacyjną i działalność LGD jako beneficjenta metody LEADER, jest Rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz rozporządzenie wykonawcze Komisji (WE) nr 1974./2006 z dnia 15 grudnia 2006 ustanawiające szczegółowe zasady stosowania Rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005. Na poziomie tych rozporządzeń regulowane są: definicja podejścia LEADER, wymagania jakie musi spełniać LGD. W szczególności zobowiązują LGD do opracowania lokalnych strategii rozwoju zgodnie z zasadami LEADER oraz do ich realizacji. Na poziomie krajowym działalność LGD określa ustawa o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich z dnia 7 marca 2007 oraz rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w szczególności:

- Z dnia 8 lipca 2008 roku w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju”, objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013;
- Z dnia 27 kwietnia 2009 roku zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Wdrażanie LSR”, objętego PROW
- Z dnia 23 maja 2008 roku w sprawie szczegółowych kryteriów i sposobu wyboru lokalnej grupy działania do realizacji lokalnej strategii rozwoju w ramach PROW 2007 – 2013;
- Z dnia 23 maja 2008 roku w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Funkcjonowanie lokalnej grupy działania” objętego PROW 2007 – 2013;
- Z dnia 31 lipca 2009 roku zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „funkcjonowanie lokalnej grupy działania”, objętego PROW 2007-2013

- Z dnia 25 czerwca 2008 roku w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Wdrażanie projektów współpracy”, objętego PROW 2007 -2013

Podrozdział 1.4 cechy podejścia Leader, cele osi 4 Leader.

Podejście Leader obejmuje przynajmniej następujące elementy:

- a) lokalne strategie rozwoju dotyczące prawidłowo zidentyfikowanych obszarów wiejskich o zasięgu mniejszym niż regionalny;*
- b) lokalne partnerstwa publiczno-prywatne (zwane dalej „lokalnymi grupami działania”);*
- c) oddolne podejście z kompetencjami decyzyjnymi po stronie lokalnych grup działania w sprawie opracowywania i wdrażania lokalnych strategii rozwoju;*
- d) wielosektorowe projektowanie i wdrażanie strategii oparte na interakcji pomiędzy uczestnikami i projektami z różnych sektorów gospodarki lokalnej;*
- e) wdrażanie podejść innowacyjnych;*
- f) wdrażanie projektów współpracy;*
- g) tworzenie sieci partnerstw lokalnych.¹⁰*

Przekładając na bardziej przystępny język definicję z rozporządzenia można powiedzieć, że: „LEADER jest podejściem wielosektorowym, przekrojowym i partnerskim, realizowanym lokalnie na określonym obszarze, umożliwiającym osiągnięcie celów osi trzeciej. Celem osi czwartej jest przede wszystkim budowanie kapitału społecznego poprzez aktywizację mieszkańców oraz przyczynianie się do powstawania nowych miejsc pracy na obszarach wiejskich, a także polepszenie zarządzania lokalnymi zasobami i ich waloryzacja, w skutek pośredniego włączenia lokalnych grup działania w system zarządzania danym obszarem. Pomocne w osiągnięciu celów osi będą również projekty współpracy. Leader jest podejściem przekrojowym, który ma przyczynić się do aktywizacji społeczności wiejskich poprzez włączenie partnerów społecznych i gospodarczych do planowania i wdrażania lokalnych inicjatyw. Lokalne podejście powiązane z określonym obszarem, wpływa na lepsze zdefiniowanie problemów obszaru i określenie sposobów ich rozwiązania. Leader jest

¹⁰ Rozporządzenie Rady (WE) nr 1689/2005 s.25

oddolnym partnerskim podejściem do rozwoju obszarów wiejskich, realizowanym przez lokalne grupy działania, polegającym na opracowaniu przez lokalną społeczność wiejską lokalnej strategii rozwoju oraz realizacja wynikających z niej innowacyjnych projektów łączących zasoby ludzkie, naturalne, kulturowe, historyczne, itp., wiedzę i umiejętności przedstawicieli trzech sektorów: publicznego, gospodarczego i społecznego. Przedstawiciele tych sektorów tworzą partnerstwo zwane lokalną grupą działania, które jest reprezentatywne dla obszaru objętego LSR. Na poziomie decyzyjnym LGD, co najmniej 50% stanowią partnerzy gospodarczy i społeczni. Lokalna grupa działania wybiera projekty, których realizacja przyczyni się do osiągnięcia celów wspólnie opracowanej lokalnej strategii rozwoju. Takie oddolne podejście wzmocni spójność podejmowanych decyzji, podniesie jakość zarządzania i przyczyni się do wzmocnienia kapitału społecznego w społecznościach wiejskich, a także skłoni do stosowania innowacyjnych rozwiązań w zakresie rozwoju danego obszaru. W ramach podejścia Leader będzie również wspierana działalność lokalnych grup działania, w tym realizowane przez nie projekty współpracy. Realizacja osi 4 w dłuższej perspektywie czasowej przyczyni się do osiągnięcia celów osi trzeciej.”¹¹

Lokalne Grupy Działania działają jako fundacje, związki stowarzyszeń, stowarzyszenia oraz specjalne stowarzyszenia utworzone na podstawie przepisów ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich. W schemacie II PP Leader +, LGD mogły przyjmować formy prawne fundacji, stowarzyszeń (prawo o stowarzyszeniach z dnia 7 kwietnia 1998r.) lub związków stowarzyszeń. Istniejące LGD, chcąc ubiegać się o ponowny wybór w ramach osi IV Leader, mogły działać na podstawie wybranej wcześniej formy prawnej, przy jednoczesnym dostosowaniu się do wymogów formalnych dotyczących ich struktury. Większość jednak skorzystała z możliwości wprowadzonych w ustawie o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich i wybrały formę specjalnego stowarzyszenia. Nowoutworzone grupy mogły wybrać tylko jedną formę prawną – stowarzyszenia specjalnego. Nadzór nad tymi stowarzyszeniami sprawuje marszałek województwa, a nie jak w przypadku innych stowarzyszeń – starosta powiatu. Ich członkami mogą być zarówno osoby fizyczne jak i prawne. W Polsce 310 spośród 338 wybranych LGD wybrało formę stowarzyszenia 21 to fundację, a 7 związki stowarzyszeń. Wśród nich są 92 istniejące grupy oraz 218 nowoutworzonych.¹²

¹¹ Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, „Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013”, Warszawa listopad 2009 s. 309-3010, dalej cytowane jako: MRiRW „PROW 2007-2013”

¹² „Oś IV PROW 2007-2010 – Lokalne Grupy Działania i Lokalne Strategie Rozwoju”, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa 2009 s.9

Szczegółowe warunki wyboru¹³ LGD do realizacji LSR określa rozporządzenie MRiRW z dnia 23 maja 2008 roku w sprawie szczegółowych kryteriów i sposobu wyboru lokalnej grupy działania do realizacji lokalnej strategii rozwoju w ramach PROW 2007 – 2013.

Pod koniec września 2008 roku samorzady województw w porozumieniu z Instytucją Zarządzającą ogłosiły nabory wniosków LGD na realizację LSR. 344 LGD złożyły wnioski o wybór. Wybór dokonał się na podstawie kryteriów, określonych w cytowanym powyżej rozporządzeniu, odnoszących się do potencjału organizacyjno – administracyjnego LGD oraz jakości LSR. W wyniku tej oceny samorzady województw dokonały wyboru 338 LGD do realizacji LSR. Z wybranymi LGD samorzady województw podpisały umowę o warunkach i sposobie realizacji LSR.¹⁴

Podrozdział 1.5 Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju

Wybrane LGD do realizacji LSR w ramach osi 4 mają do dyspozycji następujące działania „Wdrażania lokalnych strategii rozwoju”¹⁵ w ramach których mogą być realizowane projekty z zakresu: Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej, Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw, Odnowa i rozwój wsi oraz małe projekty są to operacje, które nie kwalifikują się do wsparcia w ramach osi 3, ale przyczyniają się do osiągnięcia celów tej osi; Wdrażanie projektów współpracy oraz Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja. Przechodząc do „Wdrażania lokalnej strategii rozwoju” PROW określa że działanie to *„ma na celu umożliwienie mieszkańcom obszaru objętego lokalną strategią rozwoju realizację projektów w ramach tej strategii. Realizacja strategii powinna przyczynić się do poprawy jakości życia na obszarach wiejskich m.in. poprzez wzrost aktywności lokalnych społeczności oraz stymulowanie powstawania nowych miejsc pracy. W ramach realizacji LSR, zatwierdzonych przez samorząd województwa, LGD wybiera operacje do realizacji w ramach środków przyznanych na realizację strategii. Pracownicy*

¹³ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 maja 2008 r. w sprawie szczegółowych kryteriów i sposobu wyboru lokalnej grupy działania do realizacji lokalnej strategii rozwoju w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007—2013, dziennik ustaw nr 103 poz. 659 oraz MRiRW „PROW 2007-2013” s. 312 - 314

¹⁴ Gierulska, Augustynowicz, „Podejście Leader...” s. 13

¹⁵ Szczegółowe warunki określa Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 lipca 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007—2013, dziennik ustaw nr. 138 poz. 868

LGD pomagają wnioskodawcom w przygotowanie wniosków o przyznanie pomocy w ramach działania „Wdrażanie LSR”¹⁶

W ramach wdrażania LSR jako pierwsze opiszę operacje z zakresu Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej¹⁷. Jak określa PROW realizacja działania tworzy warunki dla zrównoważonego rozwoju społeczno – gospodarczego obszarów wiejskich przez udzielanie pomocy na podejmowanie lub rozwijanie przez rolników, domowników i małżonków rolników działalności nierolniczej lub związanej z rolnictwem w zakresie produkcji lub usług. Celem działania jest tworzenie pozarolniczych źródeł dochodów, promocja zatrudnienia poza rolnictwem na obszarach wiejskich. Zakres mieści się w następujących obszarach:

- Usługi dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa;
- Usługi dla ludności;
- Sprzedaż hurtowa i detaliczna;
- Rzemiosło lub rękodzielnictwo,
- Roboty i usługi budowlane oraz instalacyjne;
- Usługi turystyczne oraz związane ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem;
- Usługi transportowe;
- Usługi komunalne;
- Przetwórstwo produktów rolnych lub jadalnych produktów leśnych;
- Magazynowanie lub przechowywanie towarów;
- Wytwarzanie produktów energetycznych z biomasy;
- Rachunkowość, doradztwo lub usługi informatyczne.

Pomoc w ramach działania może być przyznana jeżeli operacja jest uzasadniona pod względem ekonomicznym, spełnia wymagania wynikające z obowiązujących przepisów prawnych, które mają zastosowanie do tej operacji, działalność, której dotyczy operacja zarejestrowana jest w miejscowości należącej do gminy wiejskiej lub gminy miejsko – wiejskiej, z wyłączeniem miast liczących powyżej 20 tys mieszkańców, albo gminy miejskiej, z wyłączeniem miejscowości liczących powyżej 5 tys mieszkańców; inwestycje związane z budową, remontem, wyposażeniem, zagospodarowaniem nieruchomości objętych operacją, dotyczą nieruchomości położonych w miejscowościach, o których mowa w pkt 3; operacja

¹⁶MRiRW „PROW 2007-2013”s. 311.

¹⁷ Szczegółowe warunki określa Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2007 w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 -2013 z późniejszymi zmianami, dziennik ustaw nr. 200 poz. 1442

wiąże się z możliwością zatrudnienia w ramach podjętej albo rozwijanej działalności nierolniczej; gospodarstwo rolne, w którym pracuje beneficjent było objęte w roku poprzedzającym złożenie wniosku, płatnościami bezpośrednimi. Beneficjentem może być osoba fizyczna ubezpieczona na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r o ubezpieczeniu społecznym rolników, jako rolnik, małżonek rolnika lub domownik. Pomoc ma formę zwrotu części kosztów kwalifikowanych operacji. Maksymalna wysokość pomocy udzielona jednemu beneficjentowi w gospodarstwie rolnym, w okresie realizacji programu nie może przekroczyć 100 00 zł. Poziom pomocy finansowej wynosi maksymalnie 50 % kosztów kwalifikowanych operacji.¹⁸

Następnym działaniem w ramach wdrażania lokalnych strategii rozwoju jest „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”¹⁹. Realizacja tego działania ma tworzyć warunki dla dywersyfikacji działalności gospodarczej i poprawy możliwości zatrudnienia, przyczyniając się tym samym do zrównoważonego rozwoju społeczno – gospodarczego obszarów wiejskich. Celem tego działania jest wzrost konkurencyjności gospodarczej obszarów wiejskich, rozwój przedsiębiorczości i rynku pracy, a w konsekwencji – wzrost zatrudnienia na obszarach wiejskich. Zakres działania obejmuje te same branże co w przypadku „Różnicowania...”, a szczegółowe kody PKD określa rozporządzenie. Warunki przyznania pomocy są zasadniczo takie same jak w przypadku „Różnicowania...” z tym, że dodano dwa nowe warunki tj. ekonomiczny plan operacji przewiduje utworzenie co najmniej 1 miejsca pracy, co jest uzasadnione zakresem rzeczowym operacji oraz w okresie 2 lat wnioskodawca nie uzyskał pomocy w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, działanie „Promocja przedsiębiorczości”. Beneficjentem może być osoba fizyczna lub osoba prawna, lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, która prowadzi lub podejmuje działalność jako mikroprzedsiębiorca. Za mikroprzedsiębiorce uważa się osobę, która zatrudnia poniżej 10 pracowników i ma obrót nieprzekraczający równowartości w złotych 2 mln euro. Wysokość pomocy uzależniona jest od miejsc pracy, według nowego rozporządzenia²⁰ na realizację jednej operacji pomoc nie może przekroczyć:

¹⁸ MRiRW „PROW 2007-2013”s 288 - 290

¹⁹ Szczegółowe warunki określa Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 lipca 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 (Dz. U. z 2008 nr 139, poz. 883) z późniejszymi zmianami.

²⁰ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 marca 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007— 2013

- 100 000 zł jeżeli ekonomiczny plan operacji przewiduje utworzenie co najmniej 1 i mniej niż 2 miejsca pracy w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne i jest to uzasadnione zakresem rzeczowym operacji,
- 200 000 zł jeżeli ekonomiczny plan operacji przewiduje co najmniej 2 i mniej niż 3 miejsc pracy w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne i jest to uzasadnione zakresem rzeczowym operacji,
- 300 000 zł jeżeli ekonomiczny plan operacji przewiduje utworzenie co najmniej 3 miejsc pracy w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne i jest to uzasadnione zakresem rzeczowym operacji.

Poziom pomocy finansowej wynosi maksymalnie 50 % kosztów kwalifikowanych operacji, a maksymalna wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi, w okresie realizacji programu, nie może przekroczyć 300 000 zł.²¹

Kolejnym działaniem w ramach wdrażania LSR jest „Odnowa i rozwój wsi²²”. Realizacja tego działania ma tworzyć warunki dla rozwoju społeczno ekonomicznego obszarów wiejskich. Ma pobudzać aktywność ludzi poprzez wsparcie inwestycyjne przyznawane na realizację projektów związanych z zagospodarowaniem przestrzeni publicznej, w tym utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi oraz podniesienie atrakcyjności turystycznej obszarów wiejskich. Działanie ma wpływać na poprawę jakości życia na tych obszarach przez zaspokajanie potrzeb społecznych i kulturalnych mieszkańców wsi oraz poprzez promowanie obszarów wiejskich. Umożliwi to rozwój tożsamości społeczności wiejskiej oraz wpłynie na wzrost atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej obszarów wiejskich. Pomoc w ramach tego działania jest przyznawana na inwestycje w zakresie:

- Budowy, przebudowy, remontu lub wyposażenia obiektów: Pełniących funkcje publiczne, społeczno-kulturalne, rekreacyjne i sportowe, służących promocji obszarów wiejskich, w tym propagowaniu i zachowaniu dziedzictwa historycznego, tradycji, sztuki oraz kultury;
- Kształtowania obszaru przestrzeni publicznej;
- Budowy, remontu lub przebudowy infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystycznych, sportowych lub społeczno-kulturalnych;

²¹ MRiRW „PROW 2007-2013” s. 293-295

²² Szczegółowe warunki określa Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 14 lutego 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania "Odnowa i rozwój wsi" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (Dz. U. Nr 38, poz. 220) z późniejszymi zmianami.

- Zakupu obiektów charakterystycznych dla tradycji budownictwa w danym regionie, w tym budynków będących zabytkami, z przeznaczeniem na cele publiczne;
- Odnawiania, eksponowania lub konserwacji lokalnych pomników historycznych, budynków pełniących zabytkami lub miejscami pamięci;
- Kulturywania tradycji społeczności lokalnej oraz tradycji zawodów.

Beneficjentem działania może być osoba prawna tj. gmina, instytucja kultury, dla której organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego, kościół lub inny związek wyznaniowy, organizacja pozarządowa mająca status organizacji pożytku publicznego. Warunkami dostępu do finansowania jest przed wszystkim realizacja projektu na obszarach wiejskich, wpisanie się w zakres planu odnowy miejscowości, projekt nie może mieć charakteru komercyjnego. Pomoc finansowa ma formę refundacji części kosztów kwalifikowanych, a wielkość przyznanej pomocy na realizację projektów w jednej miejscowości nie może przekroczyć 500 000 zł w okresie realizacji programu PROW. Wielkość pomocy przyznanej na realizację jednego projektu nie może być niższa niż 25 000 zł. Zwracane jest 75% kosztów kwalifikowanych projektu, 25% musi pochodzić ze środków własnych beneficjenta.²³

Na szczególną uwagę zasługują tzw. „Małe projekty²⁴” realizowane w ramach wdrażania LSR, gdyż jest to działanie dostępne tylko w osi 4 LEADER i dostępne tylko za pośrednictwem LGD. „Małe projekty” są to projekty przyczyniające się do poprawy jakości życia lub różnicowanie działalności gospodarczej na obszarach działania LGD, które nie kwalifikują się do wsparcia w ramach osi 3 – „Jakości życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej”. Małe projekty przyczyniają się zatem do realizacji celów osi 3, ale ze względu na ich zakres oraz kryteria dostępu i wyboru nie kwalifikują się do osi 3. Całkowita wartość projektu musi wynosić od 4 500 zł do maksymalnie 100 000 zł. Pomoc ma formę zwrotu części kosztów kwalifikowanych operacji. Wysokość pomocy przyznanej na realizację operacji nie może przekroczyć 25 000 zł. Refundacji podlega maksymalnie 70% kosztów kwalifikowanych projektu.

²³ MRiRW „PROW 2007-2013” s.305-307

²⁴ Szczegółowe warunki określa Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 lipca 2008 r. W sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju” objętego programem rozwoju obszarów wiejskich na lata 2007 – 2013 (Dz. U nr. 138 poz. 868) z późniejszymi zmianami.

Małe projekty realizowane są w zakresie:

- Podnoszenie widomości społeczności lokalnej, w tym przez organizację szkoleń i innych przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym i warsztatowym dla podmiotów z obszaru objętego LSR;
- Podnoszenie jakości życia społeczności lokalnej na obszarze objętym LSR, w tym przez: udostępnianie urządzeń i sprzętu komputerowego, w tym urządzeń i sprzętu umożliwiającego dostęp do Internetu, organizację imprez kulturalnych, rekreacyjnych lub sportowych;
- Rozwijanie aktywności społeczności lokalnej, w tym przez: promocję lokalnej twórczości kulturalnej z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa, w tym kulturowego, historycznego lub przyrodniczego, kultywowanie miejscowych tradycji, obrzędów i zwyczajów, kultywowanie języka regionalnego i gwary, kultywowanie tradycyjnych zawodów i rzemiosła;
- Rozwijanie turystyki lub rekreacji na obszarze objętym LSR, w tym przez: utworzenie lub zmodernizowanie bazy informacji turystycznej oraz stron internetowych, przygotowanie i wydanie folderów oraz innych publikacji informacyjnych dotyczących obszaru objętego LSR, budowę, odbudowę lub oznakowanie małej infrastruktury turystycznej, w szczególności punktów widokowych, miejsc wypoczynkowych lub biwakowych, tras narciarstwa biegowego lub zjazdowego, szlaków wodnych, szlaków rowerowych, szlaków konnych, ścieżek spacerowych lub dydaktycznych;
- Zachowanie, odtworzenie, zabezpieczenie lub oznakowanie cennego, lokalnego dziedzictwa krajobrazowego i przyrodniczego, w szczególności obszarów objętych poszczególnymi formami ochrony przyrody, w tym obszarów Natura 2000;
- Zachowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego i historycznego, w tym przez: odbudowę albo odnowienie lub oznakowanie budowli lub obiektów małej architektury wpisanych do rejestru zabytków lub objętych wojewódzką ewidencją zabytków, odnowienie dachów lub elewacji zewnętrznych budynków wpisanych do rejestru zabytków lub objętych wojewódzką ewidencją zabytków, remont lub wyposażenie muzeów, remont lub wyposażenie świetlic wiejskich;
- Inicjowanie powstawania, przetwarzania lub wprowadzania na rynek produktów i usług opartych na lokalnych zasobach, tradycyjnych sektorach gospodarki lub

- lokalnym dziedzictwie, w tym kulturowym, historycznym lub przyrodniczym, albo podnoszenie jakości takich produktów;
- Wykorzystanie energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w celu poprawienia warunków prowadzenia działalności kulturalnej lub gospodarczej, z wyłączeniem działalności rolniczej.

Beneficjentem działania mogą być osoby fizyczne, obywatele państw członkowskich UE, pełnoletnie, zamieszkałe na obszarze objętym LSR, lub wykonujące działalność gospodarczą na tym obszarze; mogą być również osoby prawne albo jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym ustawy przyznają zdolność prawną: działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w RP, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, posiadające siedzibę na obszarze objętym LSR lub prowadzące działalność na obszarze objętym LSR, lub utworzone na podstawie przepisów ustaw, w tym fundacje albo stowarzyszenia, które posiadają siedzibę na obszarze objętym LSR lub prowadzące działalność na tym obszarze.²⁵

Podrozdział 1.6 Funkcjonowanie LGD, wdrażanie projektów współpracy

Kolejnym działaniem realizowanym przez LGD jest wdrażanie projektów współpracy²⁶. W ramach tego działania przyznawana jest pomoc na realizację projektów współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej. Na projekt współpracy składa się przygotowanie projektu, koncepcji oraz jego realizacja. Projekty współpracy muszą realizować jakieś wspólne przedsięwzięcia; mogą angażować, poza LGD, inne partnerstwa, które zajmują się zagadnieniem rozwoju obszarów wiejskich; jeżeli angażują inne partnerstwa będące grupami lokalnych partnerów, wówczas poniesione przez nie koszty nie stanowią kosztu kwalifikowanego projektu; tylko koszty koordynacji są kwalifikowane; jeżeli zaś dotyczą obszarów spoza UE, wówczas wydatki poniesione w ramach realizacji tej części projektu nie są kwalifikowane z EFRROW; jeżeli występują środki związane z planowaniem i przygotowaniem projektu współpracy, tj. koszty organizacji spotkania partnerów w celu poszukiwania partnerów, zapoznania się i ustalenia warunków projektu współpracy, koszty takie uznawane są za koszty kwalifikowane i powinny stanowić integralną część projektu.

²⁵ MRiRW „PROW 2007-2013” s. 316-318

²⁶ Szczegółowe warunki określa Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju wsi z dnia 25 czerwca 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Wdrażanie projektów współpracy” objętego PROW na lata 2007-2013 (Dz.U. Nr 128 poz. 822)

LGD musi złożyć wniosek o przyznanie pomocy do urzędu marszałkowskiego właściwego ze względu na siedzibę LGD. Następnie samorząd województwa dokonuje weryfikacji tego wniosku. Kiedy wniosek dotyczy już realizacji projektu współpracy dodatkowo SW dokonuje oceny na podstawie kryteriów określonych w rozporządzeniu MRiRW, a mianowicie:

- W realizację projektu współpracy zaangażowanych jest więcej niż dwóch partnerów 0-4 pkt;
- W projekcie współpracy została określona i opisana grupa podmiotów, do których ten projekt jest skierowany lub których udział założono w realizacji projektu 0 -4 pkt;
- Cele projektu współpracy są mierzalne, określone w czasie i możliwe do osiągnięcia w okresie realizacji projektu 0 – 4 pkt;
- Projekt współpracy ma innowacyjny charakter dla danego obszaru 0-3 pkt;
- Zadania objęte projektem współpracy wykraczają poza wymianę doświadczeń między partnerami 0 – 8 pkt;
- Realizacja projektu współpracy pozwoli na pobudzenie lub utrzymanie aktywności środowisk lokalnych w trakcie lub po zakończeniu realizacji projektu 0-6 pkt
- Zarządzanie projektem współpracy – kwalifikacje i doświadczenie koordynatora istotne z punktu widzenia realizacji projektu współpracy, a jeżeli LGD ubiegająca się o przyznanie pomocy nie jest koordynującą LGD, kwalifikacje i doświadczenie współkoordynatora, który będzie współpracować z koordynatorem
- Projekt współpracy będzie realizowany w sposób systematyczny i ciągły w okresie zapewniającym efektywne wydatkowanie środków finansowych 0-4 pkt.

Jeżeli wniosek został pozytywnie zweryfikowany LGD podpisuje umowę z SW na przyznanie pomocy.²⁷

Aby skutecznie realizować swoje zadania LGD może powołać biuro i zatrudniać pracowników wspierających zarząd. W tym celu LGD ma możliwość pozyskania środków z działania 431 „Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności

²⁷ Gierulska, Augustynowicz, „Podejście Leader...” s. 28-31

i aktywizacja²⁸” Działanie to ma na celu zapewnić sprawną i efektywną pracę lokalnych grup działania wybranych w ramach realizacji osi 4 PROW oraz stwarza możliwość doskonalenia zawodowego osób uczestniczących w realizacji lokalnych strategii rozwoju. Działanie to przyczynia się także do budowania kapitału społecznego na wsi, a poprzez to do pobudzenia zaangażowania społeczności lokalnej w rozwój obszaru oraz lepszego wykorzystania potencjału obszarów wiejskich. Warunkiem pobudzenia społeczności lokalnej do działania na rzecz obszarów wiejskich jest budowanie kapitału społecznego na wsi. Zdiagnozowany na polskiej wsi niski poziom aktywności i zaangażowania społeczności wiejskiej w struktury lokalne oraz niechęć do współpracy, działania aktywizujące, promocyjne czy szkoleniowe, jakie będą prowadzone przez LGD mają szczególnie istotne znaczenie dla rozwoju obszarów wiejskich w Polsce. W ramach działania LGD może realizować zadania z zakresu:

- Kosztów bieżących LGD (koszty administracyjne)
- Badania nad obszarem objętym LSR;
- Informowanie o obszarze działania LGD oraz o LSR;
- Szkolenia kadr biorących udział we wdrażaniu LSR;
- Wydarzeń o charakterze promocyjnym związanym z obszarem działania LGD i LSR;
- Szkolenia lokalnych liderów;
- Animowania społeczności lokalnych.

Koszty bieżące LGD są kosztami kwalifikowanym do wysokości 15 % sumy zrefundowanych kosztów kwalifikowanych wszystkich operacji zrealizowanych w ramach LSR w okresie jej realizacji.²⁹

²⁸ Szczegółowe warunki określa Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 maja 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „**Funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania**” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013

²⁹ MRiRW „PROW 2007-2013” s.328-329

Rozdział II

ROLA LOKALNEJ GRUPY DZIAŁANIA W ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH

2.1 Charakterystyka Lokalnej Strategii Rozwoju, jako dokumentu strategicznego Lokalnej Grupy Działania.

Podstawowym i zarazem strategicznym dokumentem LGD jest jej Lokalna Strategia Rozwoju .LSR jest dokumentem diagnozującym stan danego obszaru, określającym najważniejsze cele rozwojowe tego obszaru, których realizacja przyczyni się do poprawy warunków życia na danych obszarze. Zakres LSR określa Załącznik nr. 1 Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 maja 2008 roku (poz. 659). Każda Lokalna Strategia Rozwoju powinna zawierać:

1. Charakterystykę LGD jako jednostki odpowiedzialnej za realizację LSR:
 - nazwę i status prawny LGD oraz datę wpisu do KRS i numer w tym rejestrze,
 - opis procesu budowania partnerstwa;
 - charakterystykę członków LGD albo jej partnerów i sposób rozszerzania lub zmiany składu LGD,
 - strukturę rady lub innego organu LGD, do którego wyłącznej właściwości należy wybór operacji zgodnie z art.62 ust.4 rozporządzenia nr 1698/2005,
 - zasady i procedurę funkcjonowania LGD oraz organu decyzyjnego,
 - doświadczenie LGD i członków LGD albo jej partnerów w realizacji operacji.
2. Opis obszaru objętego LSR wraz z uzasadnieniem jego wewnętrznej spójności:
 - wykaz gmin wchodzących w skład LGD albo będących jej partnerami,
 - uwarunkowania przestrzenne, geograficzne, przyrodnicze, historyczne i kulturowe,
 - ocenę społeczno- gospodarczą obszaru, w tym potencjału demograficznego i gospodarczego obszaru oraz poziomu aktywności społecznej,
 - specyfikę obszaru

3. Analizę SWOT dla obszaru objętego LSR, wnioski wynikające z przeprowadzanej analizy.
4. Określenie celów ogólnych i szczegółowych LSR oraz wskazanie planowanych przedsięwzięć służących osiągnięciu poszczególnych celów szczegółowych w ramach których będą realizowane operacje zwane „przedsięwzięciami”.
5. Określenie misji LGD.
6. Wykazanie spójności specyfiki obszaru z celami LSR.
7. Uzasadnienie podejścia zintegrowanego dla przedsięwzięć planowanych w ramach LSR.
8. Uzasadnienie podejścia innowacyjnego dla przedsięwzięć planowanych w ramach LSR.
9. Określenie procedury oceny zgodności operacji z LSR, procedury wyboru operacji przez LGD, procedury odwołania od rozstrzygnięć organu decyzyjnego w sprawie wyboru operacji w ramach działania, o którym mowa w art. 5 ust 1 pkt 21 ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, kryteriów na podstawie których jest oceniana zgodność operacji z LSR, oraz kryteriów wyboru operacji, a także procedury zmiany tych kryteriów.
10. Określenie budżetu LSR dla każdego roku jej realizacji.
11. Opis procesu przygotowania i konsultowania LSR.
12. Opis procesu wdrażania i aktualizacji LSR.
13. Zasady i sposób dokonywania oceny (ewaluacji własnej)
14. Określenie powiązań LSR z innymi dokumentami planistycznymi związanymi z obszarem objętym LSR.
15. Wskazanie planowanych działań, przedsięwzięć lub operacji realizowanych przez LGD w ramach innych programów wdrażanych na obszarze objętym LSR.
16. Przewidywany wpływ realizacji LSR na rozwój regionu i obszarów wiejskich.
17. Informacja o dołączanych do LSR załącznikach.

Podrozdział 2.2 Poglądowe opisanie dokumentu na przykładzie Lokalnej Strategii Rozwoju „Doliny Raby”.

Lokalna Strategia Rozwoju LGD „Dolina Raby” posiada wszystkie wymienione przez rozporządzenie części. W rozdziale tym skupię się jednak tylko na najważniejszych elementach dla tematu pracy. Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Dolina Raby” zostało utworzone z uwzględnieniem zapisów art. 15 ustawy z dnia 7 marca 2007 roku o wspieraniu obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich. Wpisu do KRS dokonano 22 października 2008 roku. LGD „Dolina Raby” skupia 53 członków zwyczajnych, w tym 13 osób prawnych, 39 osób fizycznych. Osób reprezentujących sektor publiczny jest 7, społeczny (w tym rolników) 22, gospodarczy 24. Lokalna Grupa Działania „Dolina Raby” działa na obszarze 6 gmin: Biskupice, Gdów (powiat wielicki) Łapanów, Trzciana, Nowy Wiśnicz, Żegocina (powiat bocheński). Powierzchnia terenu LGD wynosi 383 km² z czego odpowiednio 35,9 % powiatu bocheńskiego oraz 36,5 % powiatu wielickiego. Całe LGD stanowi 2,52 % województwa małopolskiego. Łączna liczba mieszkańców zameldowanych na dzień 31 XII 2006 roku wyniosła 55514. Obszar LGD sąsiaduje z 12 gminami należącymi do 5 powiatów. Od północnego-zachodu z gminami Wieliczka, Niepołomice i Kłaj z powiatu wielickiego. Od północy z gminą i miastem Bochnia z powiatu bocheńskiego oraz od północnego-wschodu z gminą Brzesko z powiatu brzeskiego. Od wschodniej strony z gminą Lipnica Murowana z powiatu bocheńskiego oraz od południa z gminami Laskowa, Limanowa i Jodłownik z powiatu limanowskiego. Od południowego-zachodu LGD graniczy z gminami Dobczyce i Raciechowice należącymi do powiatu myślenickiego. Istotnym uwarunkowaniem dla charakterystyki obszary jest bliskość miasta wojewódzkiego Krakowa. Odległość jaka dzieli to miasto z Biskupicami wynosi 20,5 km, a z Gdowem 29 km. Z Krakowa do Łapanowa będziemy jechać 38,6 km, do Trzciany 48,6 km, do Nowego Wiśnicza 47,3 km, a do Żegociny 55,3 km.³⁰

LGD opiera swoją działalność na pracy społecznej członków, do prowadzenia swych spraw może zatrudniać pracowników, nie prowadzi działalności gospodarczej.

³⁰ Lokalna Strategia Rozwoju dla Lokalnej Grupy Działania Dolina Raby, Gdów lipiec 2009, zaktualizowana Dąbrowica, kwiecień 2010 str. 3, 11, 12; dalej cytowane jako „LSR Dolina Raby”

Cele LGD obejmują:

1. Budowanie kapitału społecznego; działalność wspomagającą rozwój wspólnot i społeczności lokalnych;
2. Przyniesienie się do powstania nowych miejsc pracy na obszarach wiejskich; promocja zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy;
3. Polepszenie zarządzania lokalnymi zasobami i ich waloryzacja;
4. Opracowanie i realizacja Lokalnej Strategii Rozwoju (zwanej dalej LSR) w rozumieniu ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, przepisów wykonawczych do tej ustawy oraz przepisów Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007- 2013;
5. Pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych rodzin i osób;
6. Działalność charytatywna;
7. Podtrzymywanie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej;
8. Działalność na rzecz mniejszości narodowych;
9. Ochronę i promocję zdrowia;
10. Działania na rzecz osób niepełnosprawnych;
11. Upowszechnianie i ochronę praw kobiet i mężczyzn oraz działalność na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn;
12. Działalność wspomagającą rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości;
13. Naukę, edukację, oświatę i wychowanie;
14. Krajoznawstwo oraz wypoczynek dzieci i młodzieży;
15. Kulturę, sztukę, ochronę dóbr kultury i tradycji;
16. Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu;
17. Ekologię i ochronę zwierząt oraz ochronę dziedzictwa przyrodniczego;
18. Porządek i bezpieczeństwo publiczne oraz przeciwdziałanie patologiom społecznym;
19. Upowszechnianie i ochronę wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działań wspomagających rozwój demokracji;
20. Ratownictwo i ochronę ludności;
21. Pomoc ofiarom katastrof, klęsk żywiołowych, konfliktów zbrojnych i wojen w kraju i za granicą;
22. Upowszechnianie i ochronę praw konsumentów;
23. Działania na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami;
24. Promocję i organizację wolontariatu;
25. Działalność wspomagającą technicznie, szkoleniowo, informacyjnie lub finansowo organizacje pozarządowe oraz innych partnerów LGD w zakresie zgodnym z celami LGD.

LGD realizuje swoje cele poprzez:

1. Opracowanie LSR i przystąpienie do konkursu na jej realizację, organizowanego przez samorząd województwa;
2. Propagowanie działań na rzecz realizacji LSR na obszarze działania LGD, pozyskiwanie partnerów i źródeł finansowania LSR, w tym z programów pomocowych; rozpowszechnianie założeń zatwierdzonej LSR na obszarze działania LGD;

3. Podejmowanie inicjatyw i działań mających na celu pobudzenie aktywności społeczności lokalnych oraz ich czynny udział w opracowaniu i realizacji LSR; animowanie działań społeczności lokalnej;
4. Udzielanie wsparcia mieszkańcom obszaru objętego LSR w zakresie przygotowania projektów i pozyskiwania środków na ich realizację, w tym z programów pomocowych; prowadzenie bezpłatnego doradztwa w zakresie przygotowywania projektów związanych z realizacją LSR;
5. Współpracę i wymianę doświadczeń z instytucjami publicznymi i organizacjami pozarządowymi działającymi w zakresie objętym celem LGD na poziomie krajowym i międzynarodowym; upowszechnianie i wymianę informacji o inicjatywach związanych z aktywnością ludności na obszarach położonych w obszarze działania LGD;
6. Upowszechnianie informacji o warunkach i zasadach udzielania pomocy na realizację projektów przedkładanych przez wnioskodawców, kryteriach wyboru projektów oraz sposobie naboru wniosków o pomoc w ramach realizacji LSR;
7. Sprawdzanie zgodności projektów z założeniami LSR;
8. Dokonywanie wyboru projektów do finansowania z puli środków przyznanych LGD na realizację LSR;
9. Organizowanie i finansowanie:
 - a. przedsięwzięć o charakterze informacyjnym lub szkoleniowym, w tym seminariów, szkoleń, konferencji i konkursów,
 - b. imprez kulturalnych, takich jak festiwale, targi, pokazy i wystawy, służących zwłaszcza promocji regionu i jego tożsamości kulturowej,
 - c. działalności promocyjnej, informacyjnej i poligraficznej, w tym: opracowywanie i druk broszur, folderów, plakatów, opracowywanie i rozpowszechnianie materiałów audiowizualnych, tworzenie stron internetowych, przygotowywanie i rozpowszechnianie innych materiałów o charakterze reklamowym lub promocyjnym;
10. Promocja obszarów wiejskich położonych na obszarze działania LGD;
11. Prowadzenie innych działań przewidzianych dla LGD w przepisach PROW 2007-2013;
12. Realizację badań dotyczących obszaru objętego LSR;
13. Szkolenie pracowników LGD, członków Rady oraz członków powołanych przez LGD do grup roboczych biorących udział we wdrażaniu LSR.³¹

Wizją obszaru LGD „Dolina Raby” jest:

„Chcielibyśmy, aby w przyszłości „Dolina Raby” była obszarem zintegrowanym wewnątrznie; regionem turystycznym, rozwijającym się także w innych dziedzinach gospodarki, obszarem małych i średnich przedsiębiorstw oraz usług, miejscem produkcji i sprzedaży zdrowej żywności przy jak najlepszym wykorzystaniu jego walorów - materialnych i duchowych, rozwoju przedsiębiorczości; ekologicznie czystym i energooszczędnym, z wykorzystaniem energii odnawialnej; miejscem ludzi dbających o zdrowie, o możliwościach uprawiania sportów i rekreacji, obszarem bezpiecznym.”³²

³¹ Tamże s.42-43

³² Tamże s. 30

Jak wspominałem w podrozdziale 2.1 LSR jest dokumentem diagnozującym stan danego obszaru, określającym najważniejsze cele rozwojowe tego obszaru, których realizacja przyczyni się do poprawy warunków życia na danych obszarze. Z analizy SWOT³³ przeprowadzonej dla obszaru LGD „Dolina Raby” wynika że:

Mocnymi stronami są:

- Przedgórze Karpat – Pogórze Wielickie, Pogórze Wiśnickie, Podgórze Bocheńskie, Beskid Wyspowy – ciekawe ukształtowanie terenu;
- Gospodarstwa Agroturystyczne i ekologiczne;
- Brak zanieczyszczającego środowisko przemysłu;
- Bliskość Krakowa;
- Dziedzictwo kulturowe ukształtowane przez znane postacie historyczne;
- Liczne zabytki, zamek w Wiśniczu, w Wieruszycach, sakralne, cmentarze wojskowe z okresu I wojny światowej;
- Istniejące zespoły regionalne;
- Szlaki – Szlak Architektury Drewnianej, Szlak Papieski, Szlak Owocowy.

Słabymi stronami są:

- Opóźnienie w sanitacji miejscowości;
- Słaba jakość dróg i brak chodników;
- Mało miejsc biwakowo-parkingowych;
- Wciąż za mała baza sportowo-rekreacyjnej, mało ścieżek rowerowych;
- Mało innowacyjna lokalna gospodarka

Szanse to:

- Środki unijne;
- Rosnące zainteresowanie zdrową żywnością i zdrowym stylem życia;
- Rozwój ruchu turystycznego w Małopolsce;
- Trend spędzania aktywnego wypoczynku na łonie natury;
- Bogacenie się społeczeństwa;
- Migracja mieszkańców miast na wieś;
- Rozwijająca się współpraca międzynarodowa;
- Dyrektywy unijne zobowiązujące do zwiększania produkcji energii ze źródeł odnawialnych.

³³ Tamże s.27

Zagrożenia to:

- Ciągłe zmieniające się, niespójne prawo;
- Niż demograficzny;
- Rosnące koszty energii i utrzymania;
- Nieopłacalność rolnictwa.

Tabela nr. 1 przedstawia elementy z analizy SWOT i wynikające z nich kierunki działania.

Elementy Analizy SWOT	Wnioskowane kierunki działania (cele tych działań)
<p>Aby wykorzystać i zachować Mocne Strony: <i>Przedgórze Karpat - Pogórze Wielickie, Pogórze Wiśnickie, Podgórze Bocheńskie, Beskid Wyspowy - ciekawe ukształtowanie terenu, Gospodarstwa agroturystyczne i ekologiczne, Brak zanieczyszczającego środowisko przemysłu, Bliskość Krakowa, Szlaki - Szlak Architektury Drewnianej, Szlak Papieski, Szlak Owocowy</i></p> <p>Aby zlikwidować Słabe Strony: <i>Mało miejsc biwakowo-parkingowych, Wciąż za mała baza noclegowa i gastronomiczna, Słabo rozwinięta baza sportowo-rekreacyjna, mało ścieżek rowerowych</i></p> <p>Aby wykorzystać Szanse: <i>Rozwój ruchu turystycznego w Małopolsce, Trend spędzania aktywnego wypoczynku na łonie natury</i></p>	<p>Rozwój produktów turystycznych, szczególnie w zakresie turystyki aktywnej</p>
<p>Aby wykorzystać i zachować Mocne Strony: <i>Dziedzictwo kulturowe ukształtowane przez znane postacie historyczne, Liczne zabytki, zamek w Wiśniczu, w Wieruszycach, sakralne, cmentarze wojskowe, z okresu I wojny św., Istniejące zespoły regionalne</i></p>	<p>Zachowanie walorów przyrodniczych i kulturowo-historycznych, w tym tradycji regionalnych</p>
<p>Aby wykorzystać Szanse: <i>Rosnące zainteresowanie zdrową żywnością i zdrowym stylem życia</i></p>	<p>Rozwój rynku tradycyjnej żywności</p>
<p>Aby zlikwidować Słabą Stronę: <i>Mało innowacyjna lokalna gospodarka</i></p> <p>Aby wykorzystać Szanse: <i>Bogacenie się społeczeństwa, Dyrektywy unijne zobowiązujące do zwiększenia produkcji energii ze źródeł odnawialnych</i></p> <p>Aby uniknąć Zagrożeń: <i>Rosnące koszty energii i utrzymania, Nieopłacalność rolnictwa</i></p>	<p>Rozwój przedsiębiorczości w sferach handlu i usług dla ludności oraz przyjaznych dla środowiska</p>

Aby wykorzystać Szanse: <i>Migracja mieszkańców miast na wieś</i>	Poprawa oferty rekreacyjno-sportowej i kulturalnej
Aby wykorzystać Szanse: <i>Rozwijająca się współpraca międzynarodowa</i> Aby uniknąć Zagrożeń: <i>Niż demograficzny</i>	Aktywizacja społeczności i rozwój współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej
Aby zlikwidować Słabą stronę: <i>Opóźnienie w sanitacji miejscowości</i>	Rozwój kanalizacji i oczyszczalni ścieków
Aby zlikwidować Słabą stronę: <i>Słaba jakość dróg i brak chodników</i>	Poprawa stanu dróg

Źródło: LSR Dolina Raby s. 28-29

Wskazane jako wnioski z Analizy SWOT kierunki działań określono jako cele szczegółowe LSR, natomiast cele ogólne grupują po kilka celów szczegółowych tworząc „pomost” pomiędzy zaproponowaną wizją rozwoju obszaru, a celami szczegółowymi. Tak określone cele ogólne, grupujące cele szczegółowe w oczywisty sposób także wynikają z Analizy SWOT.

Kierunki (cele) - Rozwój kanalizacji i oczyszczalni ścieków oraz Poprawa stanu dróg nie będą realizowane (osiągane) w ramach LSR, ze względu na brak kosztów kwalifikowanych w ramach Osi IV PROW – Leader.

W oparciu o analizę SWOT, stworzono cele do osiągnięcia, a na podstawie celów stworzono przedsięwzięcia. Wszystkich przedsięwzięć w LSR „Doliny Raby” jest 7.³⁴

1. Przedsięwzięcie: **Szlak rowerowy Doliny Raby**

Realizacja przedsięwzięcia przyczyni się przede wszystkim do osiągnięcia celu 1 - **Rozwój produktów turystycznych, szczególnie w zakresie turystyki aktywnej** i celu 2 - **Zachowanie walorów przyrodniczych i kulturowo-historycznych, w tym tradycji regionalnych.**

Przykładowe projekty:

- tworzenie nowych i modernizacja istniejących gospodarstw agroturystycznych
- utworzenie nowych lub modernizacja istniejących przedsiębiorstw świadczących usługi turystyczne

³⁴ Tamże s.36-41

- budowa lub modernizacja obiektów publicznych służących rozwojowi turystyki; zakup takich obiektów np. na centrum informacji turystycznej
- zagospodarowanie (odnowa) centrów wsi znajdujących się na szlakach turystycznych
- zagospodarowanie akwenów wodnych
- zagospodarowanie miejsc związanych z ruchem turystycznym (parkingi, oświetlenie tych miejsc, chodniki przy tych miejscach
- wytyczenie i oznakowanie tras turystycznych
- budowa i modernizacja małej architektury
- działania promocyjne (wydawnictwa, imprezy promocyjne - rajdy, udział w tragach turystycznych itp.)

Projekty w ramach tego przedsięwzięcia w szczególności sposób odpowiadać będą na tę część specyfiki obszaru LGD jaką jest **atrakcyjność turystyczna wynikająca z walorów przyrodniczo-krajobrazowych, jak i rozwijającej się bazy turystycznej.**

Rodzaj Wskaźnika	Wskaźnik			Wartość w 2015 roku
Oddziaływania	Ilość turystów na 100 mieszkańców (wskaźnik Schneidera)			15,0
Rezultatu	• Ilość nowych lub zmodernizowanych gospodarstw agroturystycznych			6
	• Ilość nowych lub zmodernizowanych przedsiębiorstw branży turystycznej			3
	• Ilość nowych lub zmodernizowanych obiektów lub miejsc obsługi ruchu turystycznego, w tym odnowionych centrów wsi lub nowych wytyczonych i oznakowanych szlaków turystycznych wraz z obiektami małej architektury			6
	• Ilość działań promocyjnych			12
Produktu	Działanie	Ilość projektów	Maksymalna kwota [tys. zł]	Około łącznie [tys. zł]
	„Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”	6	50	300
	„Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”	3	100	300
	„Odnowa i rozwój wsi”	6	150	900
	„Małe projekty”	12	25	300

Łącznie na to przedsięwzięcie zaplanowano ok. 1800 tys. zł, co stanowi 28,0 % środków przeznaczonych na Działanie 4.1/413.

2. Przedsięwzięcie: Agroturystyka poza Szlakiem

Realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do osiągnięcia przede wszystkim celu 1 - **Rozwój produktów turystycznych, szczególnie w zakresie turystyki aktywnej.**

Realizowane będą projekty związane z tworzeniem i modernizacją gospodarstw agroturystycznych, które nie znajdują się na „Szlaku rowerowym Doliny Raby”.

Projekty w ramach tego przedsięwzięcia w szczególności odpowiadać będą na tę część specyfiki obszaru LGD jaką jest **atrakcyjność turystyczna wynikająca z walorów przyrodniczo-krajobrazowych, jak i rozwijającej się bazy turystycznej.**

Rodzaj Wskaźnika	Wskaźnik			Wartość w 2015 roku
Oddziaływania	Ilość turystów na 100 mieszkańców (wskaźnik Schneidera)			15,0
Rezultatu	• Ilość nowych lub zmodernizowanych gospodarstw agroturystycznych			6
Produktu	Działanie	Ilość projektów	Maksymalna kwota [tys. zł]	Okolo łącznie [tys. zł]
	„Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”	6	50	300

Łącznie na to przedsięwzięcie zaplanowano ok. 300 tys. zł, co stanowi 4,7 % środków przeznaczonych na Działanie 4.1/13.

3. Przedsięwzięcie: Smak Doliny Raby

Realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do osiągnięcia przede wszystkim celu 3 - **Rozwój rynku tradycyjnej żywności.**

Projekty w ramach przedsięwzięcia obejmują różne działania promocyjne jak wydawnictwa czy udział w targach oraz organizację imprez kulturalno-rekreacyjnych o charakterze promocyjnym. Przedmiotem działań promocyjnych muszą być produkty lokalne.

Projekty w ramach tego przedsięwzięcia w szczególności sposób odpowiadać będą na tę część specyfiki obszaru LGD jaką jest **dziedzictwo kulturowe i historyczne, w tym kulinarne** oraz **Położenie obszaru w pobliżu aglomeracji miejskich - Krakowa i Bochni pomiędzy aglomeracjami miejskimi a górami (rynki zbytu).**

Rodzaj Wskaźnika	Wskaźnik			Wartość w 2015 roku
Oddziaływania	Wskaźnik przedsiębiorczości - ilość podmiotów gospodarczych w systemie REGON na 1000 mieszkańców			65,0
Rezultatu	<ul style="list-style-type: none"> Ilość działań promocyjnych dotyczących produktów lokalnych 			10
Produktu	Działanie	Ilość projektów	Maksymalna kwota [tys. zł]	Około łącznie [tys. zł]
	„Małe projekty”	10	24	240

Łącznie na to przedsięwzięcie zaplanowano ok. 240 tys. zł, co stanowi 3,7 % środków przeznaczonych na Działanie 4.1/13.

4. Przedsięwzięcie: Nowoczesna firma

Realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do osiągnięcia przede wszystkim celu 4 - **Rozwój przedsiębiorczości w sferach handlu i usług dla ludności oraz przyjaznych dla środowiska.**

W ramach tego przedsięwzięcia wspierane będą projekty, których celem jest utworzenie nowego przedsiębiorstwa, modernizacja lub lepsze wyposażenie istniejącego przedsiębiorstwa poza branżą turystyki i branżą drzewną.

Projekty w ramach tego przedsięwzięcia w szczególności sposób odpowiadać będą na tę część specyfiki obszaru LGD jaką jest **Położenie obszaru w pobliżu aglomeracji miejskich - Krakowa i Bochni. pomiędzy aglomeracjami miejskimi a górami (rynki zbytu).**

Rodzaj Wskaźnika	Wskaźnik			Wartość w 2015 roku
Oddziaływania	Wskaźnik przedsiębiorczości – ilość podmiotów gospodarczych w systemie REGON na 1000 mieszkańców			65,0
Rezultatu	<ul style="list-style-type: none"> Ilość nowych, zmodernizowanych lub lepiej wyposażonych przedsiębiorstw poza branżą turystyczną i drzewną 			6

Produktu	Działanie	Ilość projektów	Maksymalna kwota [tys. zł]	Okolo łącznie [tys. zł]
	„Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”	6	125	750

Łącznie na to przedsięwzięcie zaplanowano ok. 750 tys. zł, co stanowi 11,6 % środków przeznaczonych na Działanie 4.1/413.

5. Przedsięwzięcie: **Klaster drzewny**

Realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do osiągnięcia przede wszystkim celu 4 - **Rozwój przedsiębiorczości w sferach handlu i usług dla ludności oraz przyjaznych dla środowiska.**

W ramach tego przedsięwzięcia wspierane będą projekty, których celem jest utworzenie nowego przedsiębiorstwa, modernizacja lub lepsze wyposażenie istniejącego przedsiębiorstwa w branży drzewnej oraz działania promocyjne (wydawnictwa, udział w targach, lokalne imprezy promocyjne) związane z tą branżą.

Projekty w ramach tego przedsięwzięcia w szczególny sposób odpowiadać będą na tę część specyfiki obszaru LGD jaką jest **Różnorodność tradycyjnych zawodów i rzemiosła ludowego** oraz **Położenie obszaru w pobliżu aglomeracji miejskich - Krakowa i Bochni pomiędzy aglomeracjami miejskimi a górami (rynki zbytu).**

Rodzaj Wskaźnika	Wskaźnik			Wartość w 2015 roku
Oddziaływania	Wskaźnik przedsiębiorczości – ilość podmiotów gospodarczych w systemie REGON na 1000 mieszkańców			65,0
Rezultatu	• Ilość nowych, zmodernizowanych lub lepiej wyposażonych firm branży drzewnej			3
	• Ilość podjętych działań promocyjnych w ramach „klastra drzewnego”			5
Produktu	Działanie	Ilość projektów	Maksymalna kwota [tys. zł]	Okolo łącznie [tys. zł]
	„Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”	3	125	375
	„Małe projekty”	5	25	125

Łącznie na to przedsięwzięcie zaplanowano ok. 500 tys. zł, co stanowi 7,8 % środków przeznaczonych na Działanie 4.1/413.

6. Przedsięwzięcie: **Czysta energia, odnawialne źródła energii**

Realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do osiągnięcia przede wszystkim celu 4 - **Rozwój przedsiębiorczości w sferach handlu i usług dla ludności oraz przyjaznych dla środowiska.**

W ramach tego przedsięwzięcia wspierane będą projekty, których celem jest utworzenie nowego przedsiębiorstwa, modernizacja lub lepsze wyposażenie istniejącego przedsiębiorstwa związanego ze sprzedażą lub montażem urządzeń związanych z odnawialnymi źródłami energii lub projekty o charakterze publicznym propagujące zastosowanie energii odnawialnej.

Rodzaj Wskaźnika	Wskaźnik			Wartość w 2015 roku
Oddziaływania	Wskaźnik przedsiębiorczości – ilość podmiotów gospodarczych w systemie REGON na 1000 mieszkańców			65,0
Rezultatu	• Ilość nowych lub zmodernizowanych przedsiębiorstw związanych z odnawialnymi źródłami energii			6
	• Ilość inwestycji publicznych i działań promocyjnych zastosowania odnawialnych źródeł energii			12
Produktu	Działanie	Ilość projektów	Maksymalna kwota [tys. zł]	Okolo łącznie [tys. zł]
	„Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”	3	50	150
	„Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”	3	100	300
	„Małe projekty”	12	25	300

Łącznie na to przedsięwzięcie zaplanowano ok. 750 tys. zł, co stanowi 11,6 % środków przeznaczonych na Działanie 4.1/413.

7. Przedsięwzięcie: Nie tylko przed telewizorem

Realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do osiągnięcia przede wszystkim celu 5 - **Poprawa oferty rekreacyjno-sportowej i kulturalnej.**

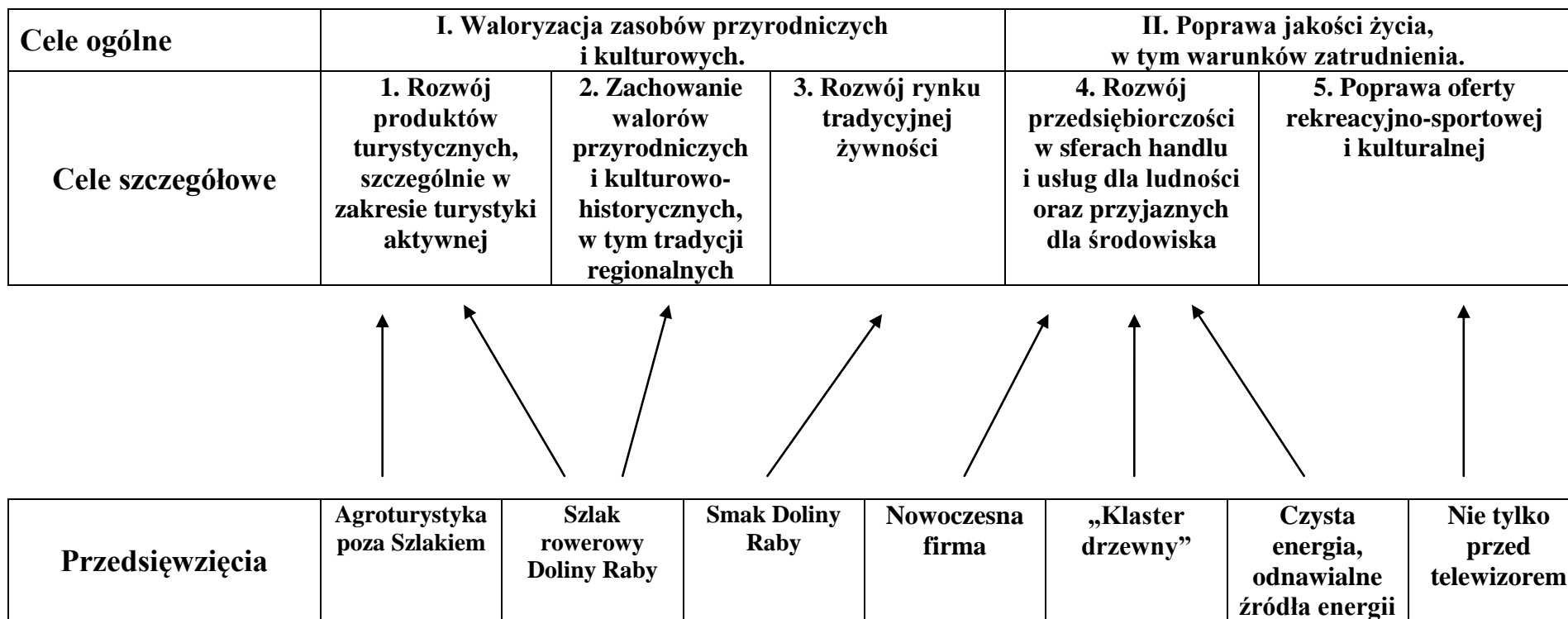
- budowa i modernizacja obiektów sportowo-rekreacyjnych
- budowa i modernizacja obiektów kulturalnych
- organizacja imprez rekreacyjno-sportowych i rekreacyjno-kulturalnych
- organizacja szkoleń dla młodzieży i dorosłych,
- zakup strojów i instrumentów dla zespołów artystycznych.

Projekty w ramach tego przedsięwzięcia będą opierać się na tej części specyfikacji obszaru LGD jaką jest **widoczna aktywność sportowa mieszkańców.**

Rodzaj Wskaźnika	Wskaźnik			Wartość w 2015 roku
Oddziaływania	Saldo migracji na 1000 mieszkańców			5,0
Rezultatu	• Ilość nowych lub zmodernizowanych obiektów sportowo-rekreacyjnych lub kulturalnych			12
	• Ilość zorganizowanych imprez rekreacyjno-sportowych lub kulturalnych, szkoleń lub lepiej wyposażonych zespołów artystycznych			12
Produktu	Działanie	Ilość projektów	Maksymalna kwota [tys. zł]	Około łącznie [tys. zł]
	„Odnowa i rozwój wsi”	12	150	1800
	„Małe projekty”	12	25	300

Łącznie na to przedsięwzięcie zaplanowano ok. 2100 tys. zł, co stanowi 32,6 % środków przeznaczonych na Działanie 4.1/13.

Aby projekt był zgodny z LSR wystarczy, że wpisze się w jedno przedsięwzięcie, tym samym realizuje przynajmniej jeden cel ogólny i jeden szczegółowy LSR. Przyporządkowanie celów ogólnych i szczegółowych do przedsięwzięć pokazuje tabela nr.2

Tab. Nr.2 Źródło: LSR Dolina Raby s.35

Konkretne cele i mierniki ich osiągnięcia spodziewane w 2015 przedstawia tabela nr.3

Tab. nr.3

Cele ogólne	Wskaźniki	Wartość spodziewana w 2015 r.
I. Waloryzacja lokalnych zasobów przyrodniczych i kulturowych.	Ilość turystów na 100 mieszkańców (wskaźnik Schneidera)	15,0
	Wskaźnik przedsiębiorczości - ilość podmiotów gospodarczych w systemie REGON na 1000 mieszkańców	65,0
II. Poprawa jakości życia, w tym warunków zatrudnienia (powstanie nowych miejsc pracy).	Wskaźnik migracji na 1000 mieszkańców	5,0
Cele szczegółowe	Wskaźniki	Wartość spodziewana w 2015 r.
1. Rozwój produktów turystycznych, szczególnie w zakresie turystyki aktywnej 2. Zachowanie walorów przyrodniczych i kulturowo-historycznych, w tym tradycji regionalnych	<ul style="list-style-type: none"> • Ilość nowych lub zmodernizowanych gospodarstw agroturystycznych • Ilość nowych lub zmodernizowanych przedsiębiorstw branży turystycznej • Ilość nowych lub zmodernizowanych obiektów lub miejsc obsługi ruchu turystycznego, w tym odnowionych centrów wsi lub nowych wytyczonych i oznakowanych szlaków turystycznych wraz z obiektami małej architektury • Ilość działań promocyjnych • Ilość nowych lub zmodernizowanych gospodarstw agroturystycznych 	<p style="text-align: center;">6 3 6 12 6</p>
	3. Rozwój rynku tradycyjnej żywności	<ul style="list-style-type: none"> • Ilość działań promocyjnych dotyczących produktów lokalnych
4. Rozwój przedsiębiorczości w sferach handlu i usług dla ludności oraz przyjaznych dla środowiska	<ul style="list-style-type: none"> • Ilość nowych, zmodernizowanych lub lepiej wyposażonych przedsiębiorstw poza branżą turystyczną i drzewną • Ilość nowych, zmodernizowanych lub lepiej wyposażonych firm branży drzewnej • Ilość podjętych działań promocyjnych w ramach „klastra drzewnego” • Ilość nowych lub zmodernizowanych przedsiębiorstw związanych z odnawialnymi źródłami energii • Ilość inwestycji publicznych i działań promocyjnych zastosowania odnawialnych źródeł energii 	<p style="text-align: center;">6 3 5 6 12</p>
	5. Poprawa oferty rekreacyjno-sportowej i kulturalnej	<ul style="list-style-type: none"> • Ilość nowych lub zmodernizowanych obiektów sportowo-rekreacyjnych lub kulturalnych • Ilość zorganizowanych imprez rekreacyjno-sportowych lub kulturalnych, szkoleń lub lepiej wyposażonych zespołów artystycznych

Źródło: LSR Dolina Raby s.33-34

Prócz zgodności z LSR aby projekt został wybrany do finansowania musi uzyskać minimalną ilość sumy punktów dla danego działania. Punkty są przydzielane na podstawie lokalnych kryteriów wyboru przedstawionych w tabeli nr.4

Tab. nr.4 Źródło: LSR Dolina Raby s.51

Lp	Kryterium lokalne	Opis / potencjalne oddziaływanie	Punkty
1	Poziom zaangażowania społeczności lokalnej	Preferuje projekty, w których wykazano w budżecie wkład w postaci pracy własnej Beneficjentów	<p><u>Dla małych projektów:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Od 21% wkładu pracy własnej – 3 pkt • Od 11% do 20% - 2 pkt • Do 10 % - 1 pkt • Brak wkładu pracy własnej – 0 pkt <p><u>Dla pozostałych operacji:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Od 2,1% wkładu pracy własnej – 3 pkt • Od 1,1% do 2% - 2 pkt • Do 1 % - 1 pkt • Brak wkładu pracy własnej – 0 pkt
2	Zasięg oddziaływania projektu	Preferuje projekty, z realizacji których, bezpośrednie korzyści dotyczą mieszkańców w większej liczbie miejscowości i więcej niż jednej gminy z obszaru LGD.	<ul style="list-style-type: none"> • Miejscowości więcej niż dwóch gmin – 3 pkt • Miejscowości więcej niż jednej gminy – 2 pkt • Do 5 miejscowości w jednej gminie – 1 pkt • Jedna miejscowość – 0 pkt
3	Innowacyjność projektu	Preferuje projekty innowacyjne, oryginalne w skali lokalnej – tj. wykorzystujące niepraktykowane dotąd lokalnie rozwiązania.	<ul style="list-style-type: none"> • Nowy projekt na terenie LGD – 3 pkt • Nowy projekt na terenie gminy – 2 pkt • Nowy projekt na terenie sołectwa – 1 pkt
4	Stopień wykorzystania lokalnych zasobów w projekcie	Preferuje projekty wykorzystujące lokalną historię, tradycję, kulturę, walory przyrodnicze.	<p>W projekcie wykorzystuje się <u>lokalne</u> walory:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Przyrodnicze – 1 pkt • Kulturowe – 1 pkt • Historyczne – 1 pkt
5	Powiązanie projektu z innymi projektami lub jego realizacja w partnerstwie z innymi podmiotami.	Preferuje projekty powiązane z realizacją innych projektów lub realizowane w partnerstwie z innymi podmiotami na obszarze LGD w ramach wdrażania LSR lub innych programów.	<p>W projekcie wskazano na powiązanie z innymi projektami lub partnerstwo z innymi podmiotami:</p> <ul style="list-style-type: none"> • co najmniej dwoma – 2 pkt • jednym – 1 pkt <p>Brak wskazania – 0 pkt</p>
6	Przynależność do LGD i aktywność –	Preferuje się wnioskodawców, którzy są członkami LGD i są aktywni (uczestniczą w spotkaniach, szkoleniach)	<ul style="list-style-type: none"> • Przynależność do LGD – 1 pkt • Obecność na ostatnich dwóch walnych zebraniach – 1 pkt • Uczestnictwo co najmniej w jednym szkoleniu w ciągu ostatnich 6 miesięcy od momentu danego naboru – 1 pkt

Dodatkowe kryterium dla projektów komercyjnych:

7	Liczba nowych miejsc pracy utworzonych w wyniku realizacji projektu (dla przedsięwzięć gospodarczych)	Preferuje projekty w zależności od liczby nowo utworzonych miejsc pracy (średnioroczne etaty)	<ul style="list-style-type: none"> • Więcej niż 2,5 miejsca – 3 pkt • Więcej niż 1,5 – 2,5 miejsca – 2 pkt • 1 – 1,5 miejsca – 1 pkt • Mniej niż 1 – 0 pkt
---	--	---	--

Oceny na zgodności projektu z LSR, oceny pod kątem lokalnych kryteriów wyboru dokonuje organ decyzyjny LGD, którym jest Rada składająca się z 23 przedstawicieli reprezentujących trzy sektory w sposób następujący:

partnerzy publiczni 26,0% składu Rady

partnerzy gospodarczy 39,1% składu Rady

partnerzy społeczni 34,7% składu Rady³⁵

Po ostatecznym dokonaniu wyboru projektów do finansowania LGD sporządza listy projektów wybranych i niewybranych do finansowania i przekazuje je do oceny formalnej, do odpowiedniej instytucji wdrażającej. Instytucja Wdrażająca ocenia wnioski pod względem formalnym, ewentualnie wzywa beneficjentów do uzupełnień po czym podpisywane są umowy o dofinansowania na realizację projektów z beneficjentami.

Podrozdział 2.3 Działania prowadzone przez LGD „Dolina Raby” od początku utworzenia, służące pobudzaniu rozwoju obszarów wiejskich.

Lokalna Grupa Działania „Dolina Raby” po wyborze do realizacji LSR złożyła wniosek na funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizację. Umowę z Urzędem Marszałkowskim podpisano 29 października 2009 roku. Realizacja operacji opierała się na jednym etapie i de facto w bardzo krótkim czasie trzeba było uporać się z realizacją budżetu do końca roku kalendarzowego. W dodatku biuro LGD fizycznie zaczęło istnieć od października 2009 roku i trzeba było najpierw zająć się jego urządzeniem. Pomimo trudności wszystkie główne założenia budżetowe zostały zrealizowane. Pracownicy LGD „Dolina Raby” w celu sprawnego funkcjonowania biura i obsługi beneficjentów uczestniczyli w szeregu szkoleń organizowanych przez Instytucję Wdrażającą, Zarządzającą oraz inne podmioty szkoleniowe. Aby przyciągnąć potencjalnych beneficjentów i przekonać ich do oferty, LGD zabezpieczyła sobie środki w budżecie na materiały promocyjne w postaci ulotek informacyjnych, notatników, kalendarzy oraz kubeczków firmowych. Zostało zamieszczonych ponad to 6 materiałów w prasie lokalnej o działalności LGD. Budżet funkcjonowania na rok 2009 przewidywał również organizację 6 wydarzeń promocyjnych w gminach objętych działaniem LGD. Wszystkie 6 wydarzeń zostało zrealizowanych. Ze względu na porę roku i brak imprez plenerowych LGD promowała się przy okazji

³⁵ Tamże s.7

organizowanych imprez kulturalnych w centrach kultury lub np. placach targowych i innych centrach handlowych na których występuje wzmożony przepływ ludności. Z pośród wymienionych wydarzeń na szczególną uwagę zasługują imprezy kulturalne na zamku w Starym Wiśniczu podczas Koncertu Laureatów Małopolskiego Konkursu Piosenki Żołnierskiej, w remizie OSP w Wiśniczu Małym podczas cyklicznej imprezy „Wesele wesel”. Ponadto LGD była obecna na imprezie organizowanej wraz z Centrum Kultury Gminy Łapanów z okazji Andrzejek w miejscowości Tarnawa. Podczas tego typu wydarzeń uczestnicy mogli dowiedzieć się o istnieniu i działalności lokalnej grupy działania, a także dowiedzieć się o planowanych szkoleniach i spotkaniach aktywizacyjnych. Spotkania aktywizacyjno – informujące skupiają się przede wszystkim na zagadnieniach związanych z lokalną strategią rozwoju oraz działaniami w ramach których można składać wnioski na dofinansowania projektów. Przewidziane są z myślą o osobach zainteresowanych (potencjalnych beneficjentach) składaniem wniosków w ramach działania Wdrażania LSR, ale także z myślą o tych mieszkańcach, których pomysły są nie sprecyzowane i potrzebują fachowej porady czy doradztwa. Budżet LGD miał zabezpieczone środki na przeprowadzenie 6 spotkań aktywizacyjno – informacyjnych W ramach spotkań przeprowadzono typowe 3 szkolenia oraz 3 spotkania informacyjno – warsztatowe. Przeprowadzono spotkania/szkolenia na następujące tematy:

- nt. działań „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” oraz „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”. Szkolenie przeznaczone głównie dla rolników mających zamiar podjąć działalność gospodarczą inną niż rolniczą, oraz mikroprzedsiębiorców tj. osób fizyczny którzy chcą podając działalność, lub rozwiniąc już prowadzoną działalność gospodarczą. Szkolenie przeprowadził główny specjalista ds. PROW i grup producenckich z Małopolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Karniowicach.
- spotkanie informacyjne Lokalnej Grupy Działania „Dolina Raby” nt. realizacji LSR w zakresie przedsięwzięcia „Szlak rowerowy Doliny Raby”. Spotkanie prowadził Przewodniczący Komisji ds. szlaków i zagospodarowania krakowskiego oddziału PTTK. W szkoleniu udział wzięły osób zainteresowanych powyższym tematem, przede wszystkim przedstawiciele urzędów gmin jako głównego beneficjenta tego przedsięwzięcia. Podczas spotkania wykładowca zaprezentował przy pomocy środków multimedialnych przygotowane przez siebie prezentację i je omówił jak również odpowiadał na wszystkie pytania zadawane przez słuchaczy. W drugiej części spotkania

przeprowadzono warsztaty na których przy pomocy dostępnych map szlaków na terenie LGD opracowywano wstępną koncepcję przebiegu szlaku. Ze strony LGD udział w szkoleniu wziął Prezes LGD „Dolina Raby”, który poinformował uczestników o dostępnych środkach na to przedsięwzięcie jak również o wymogach jakie musi spełniać beneficjent. Spotkanie ze względu na duże zainteresowanie zostało powtórzone jeszcze raz..

- spotkanie informacyjne Lokalnej Grupy Działania „Dolina Raby” nt. działań „Odnowa i rozwój wsi” oraz „Małe projekty. Spotkanie prowadził Z-ca Dyrektora Małopolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Karniowicach. W spotkaniu udział wzięły osoby zainteresowanych: przede wszystkim wójtowie gmin, przedstawiciele urzędów gmin i domów kultury jako główni beneficjenci tych działań. LGD zapewniła wszystkim słuchaczom stosowne materiały szkoleniowe. W drugiej części spotkania Prezes LGD „Dolina Raby” poinformował uczestników o dostępnych środkach na ww. działania jak również o wymogach jakie musi spełniać beneficjent oraz omówił sprawy związane z naborem wniosków przez LGD.
- spotkanie informacyjne Lokalnej Grupy Działania „Dolina Raby” nt. przedsięwzięcia nr.3 LSR „Smak Doliny Raby”. Spotkanie prowadziła Prezes Małopolskiej Sieci LGD, trener i praktyk w zakresie produktu lokalnego oraz marki lokalnej. W szkoleniu udział wzięły osoby zainteresowane, przede wszystkim przedstawicielki Kół Gospodyń Wiejskich z terenu LGD. Podczas spotkania zostały poruszone tematy produktu lokalnego, możliwości jego promocji przy pomocy środków dostępnych z „Małych projektów”. Zaprezentowano przykłady już realizowanych przedsięwzięć w tym zakresie zarówno w Polsce jak i zagranicą. Podczas rozmowy Koła Gospodyń Wiejskich przedstawiały swoje osiągnięcia oraz pomysły, które można by wcielić w życie przy pomocy środków z „Małych projektów”. Ze strony LGD udział w spotkaniu wzięli pracownicy biura oraz Prezes LGD „Dolina Raby”, który przywitał uczestników i poinformował o dostępnych środkach na to przedsięwzięcie jak również o wymogach jakie musi spełniać beneficjent.”. Przedstawił także charakter i zakres działalności LGD natomiast pracownicy omówili wniosek na „Małe projekty. Spotkanie przebiegało w bardzo miłej atmosferze LGD zapewniła serwis kawowy i poczęstunek, a Panie z Kół

Gospodyń zaprezentowały swoje wypieki i odbyła się ich degustacja. Spotkanie na temat przedsięwzięcia „Smak Doliny Raby” powtórzono.

Jak widać LGD stwarza realizuje pewien plan działania, poczynając od promocji, integracji, poprzez szkolenia i aktywizację, który zmierzać ma do efektu jakim są beneficjenci składający wnioski i realizujący pomysły wpisujące się we wcześniej opracowaną Lokalną Strategię Rozwoju. Działania te są powielane w każdym roku budżetowym natomiast pomysły na przedsięwzięcia promocyjno – kulturowe oraz tematy spotkań aktywizacyjnych są planowane na bieżąco i wynikają z konkretnych potrzeb w danym okresie czasu.

Podrozdział 2.4 Pierwsze nabory wniosków beneficjentów, przykłady pomysłów i działania, które będą prowadzone przez beneficjentów w ramach złożonych wniosków o dofinansowania.

Jak opisałem w poprzednich rozdziałach LGD poszukuje i zachęca potencjalnych beneficjentów do składania wniosków na dofinansowania operacji w ramach „Wdrażania Lokalnych Strategii Rozwoju” na działania:

- Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej
- Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw
- Odnowa i rozwój wsi
- Małe projekty

Beneficjent po pierwsze musi złożyć poprawnie wypełniony wniosek wraz z niezbędnymi załącznikami, w ramach któregoś z wymienionych działań. Po drugie złożony wniosek musi realizować operację zgodną z LSR i aby został wybrany do finansowania musi uzyskać minimalną ilość sumy punktów przyznawanych według lokalnych kryteriów wyboru, a także musi się znaleźć na liście rankingowej powyżej limitu dostępnych środków na dane działanie w danym naborze. Jeżeli wszystkie z wymienionych warunków są spełnione Rada podejmuje uchwałę o wyborze wniosku do finansowania i przesyła go do oceny formalnej do Instytucji Wdrażającej. Ta w razie uchybień wzywa beneficjenta dwukrotnie do poprawek i jeśli zostaną usunięte w terminach wyznacza termin podpisania umowy dofinansowania.

W ramach pierwszego naboru w LGD „Dolina Raby” przeprowadzanego w dniach 31.12.2009 – 29.01.2010 wpłynęło 15 wniosków aplikacyjnych. Jeden wniosek wycofano i jeden wniosek nie został wybrany do finansowania gdyż nie uzyskał minimalnej ilości sumy punktów według lokalnych kryteriów wyboru. W ramach działania Odnowa i rozwój wsi do finansowania wybrano 3 projekty, których wnioskodawcami były gminy członkowskie

Stowarzyszenia LGD „Dolina Raby”. Projekty dotyczyły przede wszystkim infrastruktury kulturalno – sportowej na obszarze tych gmin. Mianowicie:

- Wyposażenie Sali gimnastycznej i budowa boiska wielofunkcyjnego w Muchówce, kwota dofinansowania 150 000,00 zł
- Poprawa warunków funkcjonowania placówek kultury na terenie gminy Łapanów w miejscowościach Kamyk, Wolica i Zbydniów, kwota dofinansowania 150 000,00
- Budowa (roboty wykończeniowe wewnątrz) ogólnodostępnej sali pełniącej funkcje rekreacyjne, sportowe i społeczno – kulturalne w miejscowości Zręczycze w gminie Gdów kwota dofinansowania 150 000,00 zł

Projekty powyższe wpisują się w przedsięwzięcia „Szlak rowerowy Doliny Raby” oraz „Nie tylko przed telewizorem”, poprawiają bazę sportową i kulturalną dla mieszkańców, wpływają na poprawę jakości życia i zdrowia na obszarach wiejskich, a także stwarzają możliwość spotkań kulturalnych i integracji społecznej mieszkańców.

W ramach małych projektów złożono 9 wniosków aplikacyjnych na łączną kwotę dofinansowania 141 664,05 zł. Rada wybrała do finansowania 8 małych projektów dotyczących:

- Organizacji ogólnodostępnego Lokalnego Centrum Obsługi Turystycznej i miejsca wypoczynku „Frankówka mała” w Cichawce;
- Budowy punktu widokowego na przełęczy Widoma w miejscowości Rozdziele;
- Modernizacji Muzeum Regionalnego w Żegocinie;
- Promocji lokalnych obrzędów, zwyczajów oraz potraw regionalnych;
- Promocji lokalnej twórczości z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa, w tym kulturowego, historycznego lub przyrodniczego, kultywowanie lokalnych tradycji, obrzędów, zwyczajów, jak również języka regionalnego i gwary, „ginących zwodów” i rzemiosła działanie skierowane do dzieci i młodzieży z gminy W ramach, którego będzie wydana publikacja (słownik) haseł związanych z historią, tradycjami, zwyczajami, obrzędami, gwarą, sztuką ludową z terenu powiatu wielickiego, a w szczególności z Gminy Gdów.
- Modernizacji filialnej świetlicy w Kamionnej w celu poprawy warunków funkcjonowania instytucji kultury;
- Promocji lokalnej potrawy „Łazańskich Łazanek” oraz kultywowanie tradycji i obrzędów ludowych dzięki organizacji corocznego Świta Plonów w Łazanach;
- Ożywienie życia społecznego i kulturalnego, poprzez zorganizowanie imprezy plenerowej „Jesienne spotkanie z Kabaretem”.

Powyższe projekty wpisują się w przedsięwzięcia LSR „Szlak rowerowy Doliny Raby”, „Nie tylko przed telewizorem”, „Smak Doliny Raby”, poprawiają ofertę rekreacyjno – sportową i kulturalną obszaru LGD, wpływają na wzrost atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej obszaru, stwarzają warunki do zachowania walorów przyrodniczych i kulturowo-historycznych, kulinarnych, w tym tradycji regionalnych, wpływają na rozwój tożsamości społeczeństwa na wsi przez co wpływa na poprawę warunków życia i zatrudnienia na obszarze LGD.

W ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” Rada wybrała do finansowania jeden wniosek na łączną kwotę dofinansowania 26 801,50 dotyczący modernizacji istniejącego punktu gastronomicznego i wyposażenie go w przyczepę gastronomiczną. Punkt będzie serwował także potrawy regionalne oraz pochodzące z pierwszej polskiej książki kucharskiej „Compendium Ferculorum albo zebranie potraw” wydanej w XVII wieku, której autorem był Stanisław Czernecki kuchmistrz wojewody krakowskiego Aleksandra Michała Lubomirskiego. Projekt powiązany jest również z przedsięwzięciem polegającym na badaniu i propagowaniu staropolskiej kuchni prowadzonym przez prof. Jarosława Dumanowskiego z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Operacja wpisuje się w przedsięwzięcie „Szlak rowerowy Doliny Raby” gdyż punkt gastronomiczny będzie znajdował się na szlaku i będzie stanowił dla turysty miejsce do posilenia się i odpoczynku, a przy okazji do skosztowania regionalnych potraw.

Drugi nabór wniosków w LGD „Dolina Raby” trwał od 19.04 – 14.05 2010 roku. W ramach drugiego naboru do LGD wpłynęło 13 wniosków aplikacyjnych. W ramach działania Odnowa i rozwój wsi wpłynęły 3 wnioski na łączną kwotę dofinansowania 442 505,43 zł. Wnioskodawcami były gminy członkowskie LGD. Projekty dotyczyły:

- Odnowy centrum Wsi Trzciana poprzez remont budynku wiejskiego i chodnika łączącego go z zabytkowym kościołem w Trzcianie;
- Budowa i wyposażenie ogólnodostępnej sali gimnastycznej wraz z zapleczem oraz infrastrukturą w miejscowości Bytomsko;
- Modernizacji kompleksu sportowego w Bodzanowie.

Projekty te wpisują się w przedsięwzięcia „Szlak rowerowy Doliny Raby” oraz „Nie tylko przed telewizorem”. Remont budynku wiejskiego w Trzcianie, będzie służył również zorganizowaniu tam izby regionalnej, co przyczyni się do zachowania lokalnego dziedzictwa kulturowego i historycznego. Będzie to również atrakcja na planowanym szlaku rowerowym. Sala w miejscowości Bytomsko będzie ogólnodostępna, przysłuży się promocji zdrowego

stylu życia, rozwojowi aktywności sportowej poprzez udostępnienie odpowiedniej infrastruktury i organizację imprez sportowych, a także kulturalnych. Modernizacja kompleksu sportowego w Bodzanowie obejmować będzie między innymi boisko, co stworzy mieszkańcom możliwość spędzania wolnego czasu uprawiając sport, kompleks znajduje się w sąsiedztwie szlaku rowerowego i będzie kolejnym punktem atrakcji dla turysty.

W ramach działania Małe projekty złożono 9 wniosków aplikacyjnych na łączną kwotę dofinansowania 123 127,52 zł. Wnioskodawcami były Gminy, Muzea, Stowarzyszenia i Osoby fizyczne. Projekty dotyczyły:

- Budowy obiektu wypoczynkowego i biwakowego o szczególnych walorach przyrodniczych, krajobrazowych, historycznych i dydaktycznych;
- Wydania folderu/przewodnika promującego walory turystyczne (w tym kulturalne, przyrodnicze i historyczne) obszaru LGD „Dolina Raby” z mapą planowanych szlaków rowerowych;
- Rozwój turystyki aktywnej poprzez remont i promocję szlaku turystycznego „Źródło wody mineralnej” w Żegocinie;
- Imprezy kulturalnej „Powitanie lata”;
- Imprezy kulturalnej „Festyn rodzinny”;
- Konferencji naukowej „Libri Recogniti” – starodruki polskie w bibliotekach na wschodzie;
- Wytyczenia i oznakowania szlaków rowerowych zlokalizowanych na terenie Gminy Nowy Wiśnicz;
- Prac restauratorskich, konserwatorskich oraz robót budowlanych przy zabytkowej kapliczce Najświętszej Maryi Niepokalanie Poczętej miejscowości Królówka;
- Promocji oferty agroturystycznej regionu „Doliny Raby” w oparciu o ofertę Kół Terenowych Stowarzyszenia Galicyjskie Gospodarstwa Gościnne i Gmin z tego regionu przez: modernizację stron internetowych Kół, internetowy system informacji agroturystycznej, opracowanie programu rezerwacji miejsc noclegowych i internetowej sprzedaży oferty agroturystycznej przez kwateryodawców oraz wydanie katalogu promującego ofertę agroturystyczną tego terenu.

Widzimy szerokie spektrum pomysłów i działań, bardzo potrzebnych na obszarach wiejskich. Wszystkie projekty bardzo dobre, doskonale wpisują się w LSR szczególnie

w przedsięwzięcia „Szlak rowerowy Doliny Raby”, „Nie tylko przed telewizorem”, „Smak Doliny Raby”.

W ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” złożono jeden projekt na wnioskowaną kwotę dofinansowania 33 395,00 zł dotyczący utworzenia punktu sprzedaży towarów podstawowych wraz z produktami lokalnymi dla powstającego osiedla mieszkaniowego. Projekt wpisujący się w przedsięwzięcia „Szlak rowerowy Doliny Raby” oraz „Nowoczesna firma”. Wnioskodawca będzie oferował pośród podstawowych artykułów spożywczych także regionalne produkty, co realizuje kolejny punkt strategii i pośrednio wpisuje się w przedsięwzięcie „Smak Doliny Raby”.

Obserwując oba nabory wyraźnie widać, że zaplanowany system promocji, szkoleń i kontaktu z mieszkańcami przynosi efekty. Projekty coraz lepiej wpisują się w LSR, odpowiadają na potrzeby mieszkańców, służą budowaniu kapitału społecznego na wsi. Projekty zaczynają być różnorodne dotyczyć różnych przedsięwzięć, aktywizują coraz szerszą grupę beneficjentów. Liczba składanych projektów w naborze nie jest być może oszałamiająca ale trzeba brać pod uwagę pewne czynniki:

- Biuro działa dopiero od 6 miesięcy,
- Występują ograniczenia kwotowe w naborach,
- Nie wszystkie organizacje i osoby fizyczne dysponują w obecnym momencie zabezpieczeniem finansowym realizacji projektu. Przypomnijmy, że dofinansowanie jest na zasadzie refundacji czyli najpierw musimy dysponować kwotą w wysokości 100%, a po zrealizowanym projekcie dostajemy zwrot części kosztów kwalifikowanych w zależności od działania w wysokości 50 %, 70% lub 75%.

Podrozdział 2.5 Szczególna rola „Małych projektów” we wdrażaniu LSR, jak również budowania kapitału społecznego na wsi.

Z pośród działań wdrażanych za pośrednictwem LGD, na szczególną uwagę zasługują małe projekty dostępne tylko w ramach osi 4 LEADER poprzez Lokalną Grupę Działania. Małe projekty są to projekty, które nie kwalifikują się do wsparcia w ramach osi 3, ale przyczyniają się do osiągnięcia celów tej osi, tj. poprawy jakości życia lub większego zróżnicowania działalności gospodarczej na obszarze działania LGD. Planowany cel operacji w ramach małych projektów powinien być zgodny z celami określonymi w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 dla działania Wdrażanie lokalnych strategii

rozwoju” dla małych projektów. *„Działanie będzie wpływać na poprawę jakości życia na obszarach wiejskich przez zaspokojenie potrzeb społecznych i kulturalnych mieszkańców wsi oraz promowanie obszarów wiejskich. Umożliwi rozwój tożsamości społeczności wiejskiej, zachowanie dziedzictwa kulturowego i specyfiki obszarów wiejskich oraz wpłynie na wzrost atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej obszarów wiejskich.”*³⁶

O pomoc w ramach małych projektów może ubiegać się praktycznie każdy kto jest obywatelem państwa członkowskiego UE, zarówno osoba fizyczna jak i prawna zameldowana na obszarze LSR, posiadająca siedzibę na tym obszarze lub wykonująca działalność gospodarczą/działalność statutową na tym obszarze. Całkowity planowany koszt małego projektu musi wynosić co najmniej 4 500 zł i nie więcej niż 100 000 zł. Refundacji podlega nie więcej niż 70 % kosztów kwalifikowanych poniesionych przez beneficjenta, a na zrealizowanie projektu beneficjent ma maksymalnie 2 lata od momentu podpisania umowy. Maksymalna wartość pomocy na realizację jednego małego projektu nie może być wyższa niż 25 000 zł. Zakres realizacji małych projektów przedstawiłem w rozdziale I str. 15 natomiast teraz chciałbym odnieść się do poszczególnych punktów zakresu i podać przykłady konkretnych projektów. Punkt 1 zakresu „Podnoszenie świadomości społeczności lokalnej...” w ramach tego punktu realizowane mogą być np. kursy dla przedsiębiorców, projekty edukacyjne, warsztaty z zakresu ginących zawodów (np. przyszłych kowali, snycerzy, tkaczek, koronkarek, zdunów, bednarzy, kołodziei, ludwisarzy, rymarzy, garnarzy, plecionkarzy ...), warsztaty teatralne, muzyczne itp. W ramach punktu 2 „Podnoszenie jakości życia społeczności lokalnej...” realizowane mogą być projekty umożliwiające dostęp do komputerów i Internetu np. utworzenie kafejki internetowej, organizowanie imprez kulturalnych, rekreacyjnych i sportowych np. festyny, koncerty folklorystyczne, dożynki, zawody sportowe, spotkania integracyjne. W ramach punktu 3 „Rozwijanie aktywności społeczności lokalnej” realizowane mogą być np. przeglądy zespołów folklorystycznych, zespołów kultywujących sztukę dawną, publikacje promujące lokalną kulturę, pokazy sztuki rzemieślniczej, wyposażenie zespołów folklorystycznych, zakup mundurów reprezentacyjnych dla orkiestry OSP, spotkania muzyczne, kultywowanie języka regionalnego i gwary, np. wydanie słownika z regionalizmami, zakładanie warsztatów rzemieślniczych, tworzenie miejsc gdzie można przekazać wiedzę następnym pokoleniom. W ramach punktu 4 „Rozwijanie turystyki lub rekreacji...” tworzenie bazy informacji turystycznej np. punkt informacji turystycznej, modernizacja stron internetowych oraz

³⁶ MRiRW „PROW 2007-2013” s. 311

wydawanie publikacji, folderów, przewodników dotyczący obszaru objętego LSR, budowa, odbudowa lub oznakowanie małej infrastruktury turystycznej np. punkty widokowe, miejsca wypoczynkowe lub biwakowe, trasy narciarskie, szlaki wodne, rowerów, konne, ścieżki spacerowe lub dydaktyczne, zakup kajaków, rowerów dla turystów, budowa pomostów, stanic wodnych, budowa domków letniskowych na wynajem i inne. W ramach punkty 5 „Zachowania, odtworzenie, zabezpieczenie lub oznakowanie cennego, lokalnego dziedzictwa krajobrazowego i przyrodniczego...” np. przywracanie rodzimych lokalnych gatunków roślin, odtworzenie zabytkowych parków, zabezpieczenie pomników przyrody, oznakowanie i rozpowszechnianie wiedzy o wartościach i znaczeniu tych obiektów. W ramach punktu 6 „Zachowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego i historycznego...” np. odnowienie zabytkowych kapliczek, pomników, ogrodzeń, bram, dzwonnicy, cmentarzy, mostków, altan, odnowienie dachów i elewacji budynków wpisanych do rejestru zabytków lub objętych wojewódzka ewidencją zabytków, remont lub wyposażenie muzeów, remont lub wyposażenie świetlic wiejskich. W ramach punktu 7 „Inicjowanie powstawania, przetwarzania lub wprowadzania na rynek produktów i usług opartych na lokalnych zasobach ...” np. zakup urządzeń niezbędnych do produkcji, promocja, uzyskiwanie certyfikatów jakości, opłaty za uczestnictwo w targach produktów tradycyjnych lub specyficznych dla danego obszaru i tym podobne. W ramach punktu 8 „Wykorzystanie energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w celu poprawy warunków prowadzenia działalności kulturalnej lub gospodarczej” np. zakładanie kolektorów słonecznych, instalacji pozwalających na wykorzystanie energii geotermalnej, wiatrowej lub wodnej.³⁷

Maksymalnie szeroki zakres beneficjentów, refundacja na poziomie 70 % oraz minimalna wartość całkowita projektu 4 500 zł ma skutkować dużą dostępnością i możliwościami skorzystania z tych projektów przez społeczność wiejską, istniejące tam organizacje i gminy. Zakres realizacji małych projektów został tak dobrany by jak najlepiej służył ludziom na wsi, a w szczególności by przyczyniał się do budowania kapitału społecznego na wsi wokół wspólnej sprawy jakim jest rozwój i promocja tych obszarów, co przekładać się będzie na poprawę warunków życia i pracy na tych obszarach, a także stworzy ofertę spędzania wolnego czasu jak również inwestowania dla mieszkańców miast. Małe projekty są nowością w PROW i głównie na tym działaniu LGD będą opierać swoją ofertę i na nie kłaść nacisk, również ze względu na to, że pozostałe działania są dostępne w Osi 3 bezpośrednio w ARiMR lub UM.

³⁷ Na podstawie materiałów szkoleniowych przygotowanych przez Panią Katarzynę Łukasiewicz z MRiRW, listopad 2009.

ZAKOŃCZENIE

Podstawową rolą lokalnych grup działania jest wdrażanie (wcześniej wypracowanych przez lokalne partnerstwa) lokalnych strategii rozwoju. Rolą LGD w realizacji LSR jest:

- rozpowszechnianie założeń LSR;
- rozpowszechnianie informacji o zasadach przyznawania pomocy finansowej w ramach działania 413 Wdrażanie LSR, w tym o warunkach i trybie jej przyznawania;
- informowanie na stronie internetowej, w ogłoszeniu w prasie lokalnej o możliwości wystąpienia do LGD w sprawie wyboru projektów do realizacji LSR;
- sprawdzanie zgodności projektów z założeniami LSR i lokalnymi kryteriami wyboru przy zastosowaniu procedur określonych w LSR;
- opiniowanie i wybór przez organ decyzyjny LGD operacji do finansowania z puli środków przyznanych LGD na realizację LSR;
- bezpłatne świadczenie doradztwa w zakresie przygotowywania wniosków o przyznanie pomocy w ramach działania 413;
- monitorowanie LSR;
- współpraca z Krajową Siecią Obszarów Wiejskich w zakresie przekazywania informacji dotyczących realizacji LSR.

Poza tymi zadaniami LGD animują społeczność lokalną poprzez promocję oferty LGD, organizując imprezy promocyjne, festyny, konkursy. Podwyższają świadomość, a co z tym idzie zdolność potencjalnych beneficjentów do aplikowania o środki unijne poprzez organizację cyklicznych szkoleń tematycznych oraz bezpłatne doradztwo świadczone przez pracowników biur. LGD mocno naciskają na projekty realizowane w partnerstwie, które mają zjednać lokalną społeczność do wspólnego działania na rzecz rozwoju lokalnego. LGD stawiają przede wszystkim na wykorzystanie walorów lokalnych tj przyrodniczych, kulturowych, historycznych poprzez promocję lub wprowadzanie na rynek produktów lokalnych, wytyczanie i znakowanie szlaków rowerowych, pieszych, historycznych, rozwój bazy i oferty turystycznej, agroturystycznej, gastronomicznej regionu, poprawę oferty kulturalnej i sportowej poprzez organizację imprez, poprawę bazy (domy kultury, świetlice wiejskie, izby regionalne, muzea, ekomuzea, domy pamięci, odnawianie kapliczek i pomników, budowa boisk i sal, zagospodarowanie terenów zielonych parków, akwenów

wodnych itp.). Promocja obszaru LGD poprzez wydawanie publikacji, broszur, map, tworzenie lokalnych informacji turystycznych. Bardzo ważnymi partnerami w realizacji tych zadań dla LGD są samorządy(urzędy gmin) ale również działające na wsiach organizacje tj. Ochotnicze Straże Pożarne, Kółka Rolnicze, Koła Gospodyń Wiejskich, Rady Sołeckie, Parafie, Domy Kultury, Kluby sportowe, Orkiestry, działające lokalne Stowarzyszenia, Fundacje i inne grupy formalne bądź nie formalne, które deklarują działanie na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, a także Rolnicy prowadzący gospodarstwa agroturystyczne, oraz Przedsiębiorcy działający w branżach zgodnych z celami LSR. Lokalne grupy działania jako stowarzyszenia mogą także aplikować o środki unijne z innych programów np. takich jak POKL na realizację swoich celów statutowych. Lokalne grupy działania wnoszą niewątpliwie nową jakość w rozwój obszarów wiejskich, a odpowiadając na pytanie jaką rolę odgrywają mogą z pewnością napisać, że bardzo dużą. Każdą inicjatywę można jednak szybko zaprzepaścić dlatego też powodzenie podejścia Leader jest uzależnione w pierwszej kolejności od procedury upraszczania przepisów związanych z Leaderem, które często blokują LGD jak również zainteresowanych beneficjentów. Dużo też zależy od lokalnych liderów innymi słowy od tego czy lokalne grupy działania będą umiały poprzez swoje działania zaktywizować ludzi, którzy pociągną za sobą pozostałych. Przewiduje się, że w całej UE ponad 2100 lokalnych grup działania wdroży lokalne strategie rozwoju. Lokalne grupy działania zawsze miały zasadnicze znaczenie dla podejścia Leader i nadal będą miały czynną rolę we wdrażaniu tego podejścia w ramach EFRROW za pośrednictwem osi 4 programów rozwoju obszarów wiejskich państw członkowskich. Rozszerzenie działań w ramach inicjatywy Leader będzie w dużej mierze zależało od zdolności lokalnych grup działania do włączania nowych rodzajów partnerów, w tym większej liczby przedstawicieli z sektorów rolnictwa i ochrony środowiska. Inne interesujące możliwości w zakresie partnerstwa występują pomiędzy LGD, a organizacjami zaangażowanymi w zintegrowane terytorialnie projekty np. „Natura 2000”. Przejrzystość i wydajność powinny być głównymi celami polskich procedur osi 4. Najważniejsze są jasne wytyczne dla lokalnych grup działania i beneficjentów projektów dotyczących obszarów wiejskich, wiarygodne, natychmiastowe i przyjazne dla użytkownika informacje dotyczące wniosków o dotację, instrukcje, zasady dotyczące projektu, procedury decyzyjne, uzasadnienia podziału środków i odpowiednie osoby odpowiedzialne za kontakty – te elementy zapewnią efektywne wdrożenie podejścia Leader na rzecz rozwoju obszarów wiejskich. Ważne są również nowe wytyczne i prostsze zasady dla interesującego wachlarza działań kwalifikujących się w ramach osi 4, a mianowicie tworzenie, opracowywanie, przetwarzanie i wprowadzanie do obrotu produktów

rolnych wysokiej jakości, modernizację usług w zakresie informacji turystycznej, lokalną twórczość kulturalną i artystyczną, wydarzenia sportowe i rekreacyjne w danej społeczności, odtwarzanie obszarów „Natura 2000” oraz innych cennych zasobów lokalnego dziedzictwa.

BIBLIOGRAFIA

1. Red. Gawor S., „LEADER Poradnik dla doradców rolnych”, Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie, Oddział w Krakowie, Kraków 2009.
2. Gierulska J., Augustynowicz M., „Podejście Leder w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013”, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa listopad 2009.
3. Leśniak L., „Program Leader w rozwoju obszarów wiejskich”, Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie, Oddział w Krakowie, Kraków 2009.
4. Ściański Paweł, Żak Mirella, „Oś IV PROW 2007-2013 – Lokalne Grupy Działania i Lokalne Strategie Rozwoju”, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa 2009.
5. Materiały szkoleniowe Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, listopad 2009.

DOKUMENTY

6. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju wsi, „Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013”, Warszawa listopad 2009.
7. Lokalna Strategia Rozwoju dla Lokalnej Grupy Działania „Dolina Raby”, przyjęta przez Walne Zebranie Członków w lipcu 2008 roku w Gdowie, zaktualizowana w kwietniu 2010 roku w Dąbrowicy.
8. Rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) s.25.
9. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 maja 2008 r. w sprawie szczegółowych kryteriów i sposobu wyboru lokalnej grupy działania do realizacji lokalnej strategii rozwoju w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007—2013, dziennik ustaw nr 103 poz. 659
10. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 lipca 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007—2013, dziennik ustaw nr. 138 poz. 868
11. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2007 w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” objętego

Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 -2013 z późniejszymi zmianami, dziennik ustaw nr. 200 poz. 1442.

12. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 lipca 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 (Dz. U. z 2008 nr 139, poz. 883) z późniejszymi zmianami.
13. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 marca 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007—2013.
14. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 14 lutego 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania "Odnowa i rozwój wsi" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (Dz. U. Nr 38, poz. 220) z późniejszymi zmianami.
15. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju wsi z dnia 25 czerwca 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Wdrażanie projektów współpracy” objętego PROW na lata 2007-2013 (Dz.U. Nr 128 poz. 822).
16. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa I Rozwoju Wsi z dnia 23 maja 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „**Funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania**” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013.